

Ainevaldkond "Keel ja kirjandus"

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust ning väärtustada keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailmakultuuri osana. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjanduspädevus tähendab oskust eri liiki tekste mõista, luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotleme, et gümnaasiumi lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) väärtustab keelt ja kirjandust kui (rahvus)kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendajat ning mõtlemis- ja tunnetusvahendit, teadvustab keelt identiteedi osana, väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- 3) mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 4) arendab oma loovvõimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi ning eri žanris tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- 5) mõistab keele ja kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuuriväärtust ning tähtsust iseenda arengus;
- 6) väärtustab lugemist, suunab oma lugemust, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.2. Õpilastes kujundatavad üldpädevused

1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse;

2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides;

aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis;

3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhetes sõltumatult; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri;

4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi;

5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada emakeeles ja iseseisva keelekasutaja tasemel vähemalt kahes võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;

6) matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske; teha tõenduspõhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt;

7) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid; rakendada finantskirjaoskust;

8) digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuv ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

1.3. Ainevaldkondlikud aluspõhimõtted

Keele ja kirjanduse valdkonnapädevuste väljatöötamisel on lähtutud järgmistest keele- ja kirjandusõpetuse aluspõhimõtetest ehk ainevaldkonna nn vaiadest:

1. Isiksuse kujundamine, tema huvide, võimete ja vajadustega arvestamine. Keele- ja kirjandusõpetus kujundab õpilase lugemisharjumusi ja -oskusi, seeläbi ka tema identiteeti ja maailmapilti ning suunab enesejuhtimisele ja -analüüsile, ühiskonna ja kultuuri sügavamale vastuvõtule.
2. Väärtuspõhisuse kujundamine. Keele- ja kirjandusõpetus kujundab õpilases üldinimlikke, ühiskondlikke ja kultuurilisi väärtusi, esteetilisi ja eetilisi hoiakuid ning tõekspidamisi, arendab tema mõtte-ja tundemaailma, rikastab väärtusloomet.
3. Suhtlemis- ja väljendusoskuse arendamine. Keele- ja kirjandusõpetus arendab õpilase sotsiaalseid ja kommunikatiivseid oskusi, edendab eesmärgipärase ja tulemusliku tegutsemise oskust ning koostööoskust, rikastab suulist ja kirjalikku väljendusoskust.
4. (Kirjandus)tekstide sisu, väljenduse ja vormivõtete analüüsimine, tõlgendamine ja mõistmine. Keele- ja kirjandusõpetus aitab õpilasel mitmekülgselt ja sügavamalt tunda õppida (kirjandus)tekstide sisu, vormivõtteid ja tähendust, mõista kujundikeelt ning väärtustada sõna- ja tekstiloomet.
5. Loominguline eneseväljendamine. Keele- ja kirjandusõpetus arendab õpilase loovvõimeid ja loomingulist eneseväljendust nii suulises kui ka kirjalikus vormis eri laadis ja žanris tekstiloomes kaudu.
6. Kultuuripärandi väärtustamine, keele- ja kirjandusteadmiste omandamine. Keele- ja kirjandusõpetus võimaldab tunda õppida emakeelt ja rahvuskultuuri, aga ka teiste kultuuride pärandit ning omandada elulistes praktikates vajalikke keele- ja kirjandusteadmisi.

1.4. Ainevaldkondlikud üldpõhimõtted koolis

- tegeleme eluliste suhtlussituatsioonidega probleemipõhiselt ja kogemuslikult nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- loeme ja käsitleme eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse ning valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel;
- kujundame õpilase keeleteadlikkust, keeleressursside ja -allikate teadlikku kasutamise oskust;
- arendame ilukirjandustekstide vaba ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust;
- arendame loovvõimeid verbaalse tekstiloomes, sealhulgas omaloomingulise kirjutamise kaudu;
- tegeleme tekstiloomes ja -esitlusega digivahendite abil ja veebikeskkondades;
- kasutame keele- ja kirjandusõppe veebiallikaid, näiteks digiõpikuid ja -sõnaraamatuid, e-õpikeskkondi jm;
- rakendame mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid, aktiivsust ja refleksiooni soodustavaid õpitegevusi;
- kujundame üldinimlikke, ühiskondlikke ja kultuurilisi väärtusi ning üld- ja valdkonnapädevusi õppesisu ning õpitulemuste kaudu;
- käsitleme õppekava läbivaid teemasid ja lõimime keele- ja kirjandusõpetust nii teiste õppeainete kui ka eluliste valdkondadega.

1.5. Ainevaldkonna õppeained ja maht

eesti keel	6	6	2	2	2
eesti keel teise keelena B2-C1 tasemel	9	9	3	3	3
Kirjandus	5	5	1	2	2

1.6. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Gümnaasiumi keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Keele ja kirjanduspädevus aitab õpilasel eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhelda, motiveeritult ja enastjuhtivalt õppida ning tegutseda. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus gümnaasiumis on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus, kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Tekstitoimingud hõlmavad tekstide funktsionaalset lugemist, nende üle arutlemist ja kriitilist hindamist, keeleliste ja stiililiste väljendusvahendite eritlemist ja analüüsi, nende praktilist rakendamist tekstiloomes ning trükitud ja digitaalsete keeleressursside kasutamist. Keele- ja kirjandusõpetusse on lõimitud audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

Keeleõppes lõimime mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega. Keeleõppes valib õpetaja ühiskondlikult olulised autentsed tekstitüübid ja -liigid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Oskus tekste funktsionaalselt lugeda, neid mõista ja luua areneb lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis on seotud praktilise eesti keele kursustel ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Praktilised keelekursused on keskendatud õpilase suhtlus- ja väljenduskuse arendamisele, eri liiki tekstide loomisele nii suulises kui ka kirjalikus vormis, vajaliku teabe hankimisele ja kasutamisele. Kõigi kursuste vältel toimub õigekirja- ja õigekeelsustemate kordamine.

Kirjandusõppes soodustame teksti- ja lugejakeskse lähenemise kaudu õpilase kirjandushuvi, arendame tema lugejavõimeid, mõtte- ja tundemaailma, kujundame eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, pöörame tähelepanu teksti kui terviku mõistmisele, selle analüüsimisele ja tõlgendamisele. Teksti- ja lugejakeskset kirjanduskäsitlust täiendab kirjanduslooline lähenemisviis, mis asetab teosed loomisaja ühiskondlik-kultuurilisse konteksti ning avab nende esteetilisi erijooni. Ilukirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk gümnaasiumis on avardada õpilase elu- ja kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut.

Eesti keele kui teise keele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle lisade põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Eesmärk on õpilaste toimetulek eestikeelses ühiskonnas, sh suutlikkus jätkata õpinguid ja siseneda tööturule. Eesti keeles teise keelena on oluline saavutada gümnaasiumi lõpuks keeleoskustase, mis võimaldab aktiivselt osaleda ühiskonnaelus, eesti keeles õpinguid jätkata ja tööturul edukalt toime tulla, st eakohane C1-keeleoskustase.

1.7. Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennatjuhtiva õppija kujundamiseks.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainetes hinnatakse vaadeldava kursuse või temaatika õpitulemuste saavutatust sõnaliste hinnangutega (kujundav hindamine) ja eristavalt (protsendid). Eristav hindamine väljendub 100%-skaalal, mille väärtus peegeldab õpitulemuste saavutatuse taset.

Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel, õppeteema lõppedes kui ka kursuse lõpus. Kokkuvõttev tulemus esitatakse protsentides.

Kujundav hindamine: Rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilasele antakse suulist ja kirjalikku sõnalist tagasisidet tema ainealaste tulemuste, tugevate külgede ja puuduste kohta ning innustatakse teda edasisel õppimisel.

Õpilase kaasamine: Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi, et ta saaks analüüsida oma õpitegevust ja tagasisidestada kaasõpilaste sooritusi.

Õpetaja tutvustab kursuse algul nõutavate õpiväljundite kontrollimise vormi ja aega.

Edukas, õpitulemuste vähemalt rahuldavat omandamist näitav (positiivne) tulemus on 50–100% saavutamine. Mitterahuldav tulemus on 0–49%.

Õpilase kooliastme hinded teisendatakse 5-palli skaalale gümnaasiumi lõpetamisel. Teisendamisel võetakse aluseks punktide protsent:

- „1“ 90–100% punktide arvust;
- „2“ 70–89% punktide arvust;
- „3“ 50–69% punktide arvust;
- „4“ 25–49% punktide arvust;
- „5“ 0–24% punktide arvust.

Eesti keele kui teise keele kooliastmehinne kujuneb 3 õppeaasta 14 kursusehinde (9 riikliku õppekava kursuse ja 5 kohustusliku valikkursuse) põhjal.

1.7.1. Hindamise erisused

Eesti keel

Eesti keele õppimisel gümnaasiumiastmes hinnatakse protsentuaalselt õpilase:

1. Suulist ja kirjalikku suhtlust (väljendusoskus, teksti mõtte selgus).
2. Eri liiki tekstide vastuvõttu (analüüs, mõistmine ja kriitiline hindamine).
3. Eri tüüpi ja liiki tekstide loomist, sh arutlevat tekstikirjutust (struktuur, sidusus).
4. Keeleteadmisi (oskust teha sobivaid ja põhjendatud keelevalikuid).

Täpsustused kirjaliku arutluse (essee) hindamisele:

- Protsentuaalse tulemuse kujunemisel hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumentide ja näidete seostatust, teksti ülesehitust, lausestust ja sõnastust ning õigekirja ja vormistust.
- Aineõpetaja parandab keelevead, kuid arvestab hindamisel soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Kirjandus

Kirjanduse õppimisel hinnatakse protsentuaalselt õpilase:

1. Tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ning esitamist.
2. Kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist.
3. Ilukirjandusliku keelekasutuse eripära mõistmist ja valdamist.
4. Kirjandusteadmisi, sh kirjandusmõistete kasutamist ja kirjandusloolise konteksti tundmist.

Täpsustused hindamise paindlikkusele:

- Kirjanduse hindamisel (nt loovtööd ja tekstitõlgendused) on protsentuaalse tulemuse kujunemisel hindamiskaala võrdlemisi paindlik.
- Omaloominguliste tööde hindamisel arvestatakse idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust ja muud vaatenurka.
- Lugemiskontrollile, mis piirdub sisu meenutavate faktiküsimustega, eelistatakse analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, mis suunavad arutlusele teksti väärtuste ja sõnumi üle.

Eesti keel kui teine keel

- Hindamise alus: Saavutatud õpitulemusi hinnatakse, lähtudes Euroopa keeleõppe raamdokumendi (CEFR) vastavatest kirjeldustest. Tulemus esitatakse protsentides.
- Keelevead: Keelevigu käsitletakse õppimise loomuliku osana. Vigu parandatakse ja arvestatakse hindamisel vastavalt õppetegevuse eesmärgile, keskendudes kommunikatiivsele pädevusele.

Eesti keele ja kirjanduse kirjutamisülesannete (kirjand jm pikemad tekstid) hindamisel on aluseks riigieksami hindamismudeli tegurid (maksimaalselt on võimalik saada 60 punkti):

PUNK- TID	SISU (tegur 5)	ÕIGE KEEL tegur 4	STIIL (tegur 2)	VORM
5	Tekst põhineb ülesandel. Tekst on arutlev kirjand. Probleemikäsitus on põhjalik. Tekst on üldistusjõuline. Analüüs ja argumentatsioon on väga hea. Argumente toetavad näited on asjakohased.	Teksti s on kuni 02 viga.	Teksti sõnastus on selge, ladus, täpne ja isikupärane. Sõnavara on rikkalik. Tekstis on üks kerge stiiliviga.	Tekst on ülesehituselt sisulisvormiline tervik. Teksti liigendamine lõikudeks on loogiline ja täpne. Tekst on sidus. Tekst on vormistatud korrektselt.
4	Tekst põhineb ülesandel. Tekst on arutlev kirjand. Probleemikäsitus on põhjalik. Analüüs ja argumentatsioon on hea. Argumente toetavad näited on asjakohased.	Teksti s on 3– 4 viga.	Teksti sõnastus on selge ja ladus. Sõnavara on mitmekülgne. Tekstis on paar kerget stiiliviga.	Tekst on ülesehituselt tervik. Teksti liigendamine lõikudeks on üldiselt loogiline. Tekst on sidus. Tekst on vormistatud korrektselt.
3	Tekst põhineb eksamiülesandes esitatud probleemil. Tekst on arutlev. Probleemikäsitus on piisav. Kirjutaja oskab analüüsida ja argumenteerida. Väiteid ei ole alati piisavalt põhjendatud.	Teksti s on 5– 6 viga.	Teksti sõnastus on üldiselt ladus, kuid kohati ühekülgne/ konarlik. Sõnavara on piisav. Tekstis on mõni kerge stiiliviga ja paar rasket stiiliviga.	Tekst on ülesehituselt tervik. Teksti liigendamisel lõikudeks esineb vigu (nt teksti lõikude proportsioonid ei ole alati põhjendatud jms). Lõikudevaheline sidusus on kohati nõrk. Teksti vormistus on üldiselt korrektne.

2	Tekst põhineb ülesandel, kuid esineb üksikuid kõrvalekaldeid. Tekst on arutlev kirjand, kuid sellel on kohati jutustava/kirjeldava kirjandi tunnuseid. Probleemikäsitlus on pealiskaudne/tekst on üldsõnaline.	Teksti s on 7– 8 viga.	Teksti sõnastus on konarlik ja ühekülgne, kuid arusaadav. Tekst on üldsõnaline. Tekstis on palju kergeid stiilivigu ja mõni raske stiiliviga.	Teksti ülesehituses on vastuolud (nt alguse venitatus, välja arendamata või liiga pikk lõpetus, mitmekordne algus või lõpetus jms). Tekst ei ole kohati sidus. Teksti vormistuses on puudujääke
	Analüüs on pinnaline ja argumentatsioon väheveenev. Esineb üksikuid faktivigu. Argumente toetavaid näiteid on vähe / osa neist pole asjakohased; tsitaatide, refereeringute ja/või näidetega on liialdatud.			.
1	Tekst põhineb ülesandel üldjoontes. Tekst on valdavalt jutustav/kirjeldav. Probleemikäsitlus on lünklik. Analüüs on puudulik, jutustamine domineerib analüüsi ja argumentatsiooni üle. Esineb küsitavusi ja faktivigu. Näited pole käsitletava probleemiga piisavalt seotud või puuduvad.	Teksti s on 9– 10 viga.	Teksti sõnastus on algeine ning kohati raskesti mõistetav. Sõnavara on piiratud. Tekstis on palju raskeid stiilivigu.	Teksti ülesehitus on ebaloogiline (nt teksti algus ja lõpetus on käsitletava probleemiga nõrgalt seotud, teksti mõni osa ei täida sellele pandud ülesandeid jms). Teksti liigendamisel lõikudeks esineb vigu (nt lõikude proportsioonid ei ole põhjendatud jms). Suurem osa tekstist ei ole sidus. Teksti vormistuses on puudujääke.
0	Tekst vastab ülesandele osaliselt, s.t suurem osa mõttearendusest ei põhine ülesandel.	Vigu on 11 või enam	Tekst on algeine, raskesti mõistetav. Stiil ei sobi probleemiga. Tekstis on 10 või enam rasket stiiliviga.	Tekst pole ülesehituselt tervik (nt teksti mõni osa (sissejuhatus, arendus, lõpetus) puudub). Teksti liigendus on ebaloogiline. Tekst ei ole sidus. Teksti vormistuses on suuri puudujääke.

Kogu kirjand hinnatakse 0 punktiga, kui see ei põhine ülesandel või on nõutust poole lühem.
Erandkorras hinnatakse lühemat kirjandit juhul, kui see põhineb ülesandel, on arutlev ja sidus ning moodustab terviku.

Eesti keele ja kirjanduse **lugemisülesannete hindamisel on aluseks riigieksami hindamismudel.**
50-100 sõnalise lugemisülesande hindamisjuhend (vastavalt ülesande raskusastmele on ühe küsimuse vastuse maksimumtulemus 10 või 15 punkti):

Punkti d	Punktid	Hindamiskriteeriumid
----------	---------	----------------------

8	13	Vastus on täpne ja põhjalik; selgitused, põhjendused, järeldused ja/või hinnangud tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.
6	9	Vastus toob esile olulisema, kuid selles on mõni puudus (vastuse mõni osis puudub või pole täpne); selgitused, põhjendused, järeldused ja/või hinnangud tulenevad alustekstist; vastus on loogiline ja arusaadav.
4	6	Vastus on pealiskaudne ja/või lünklik (ülesandest on lahendatud vähemalt pool); enamik selgitusi, põhjendusi, järeldusi ja/või hinnanguid tuleneb alustekstist; vastus on kohati ebaloogiline/ebaselge, kuid see ei takista arusaamist.
2	3	Üle poole ülesandest on lahendamata; suurem osa selgitustest, põhjendustest, järeldustest ja/või hinnangutest puudub või ei tugine tekstile; vastus on ebaloogiline/ebaselge, mille tõttu on sellest raske aru saada.
0	0	Vastus on vale või puudub.

Õigekeelsuse hindamine lugemisülesannetes:

2p - vastuses ei ole õigekeelsusvigu;

1p - vastuses on 1–2 õigekeelsusviga;

0p - vastuses on 3 või rohkem õigekeelsusviga.

Suulise töö hindamine 10 punkti süsteemis:

10-9p - vastus on suurepärane, vastas täielikult esitatud tingimustele.

8-7p – vastus on hea, esines väiksemaid puudusi.

6-5p – vastus on rahuldav, vastuses on suuremaid puudusi.

4-3p – vastus on mitterahuldav, vastuses on tõsiseid puudusi või see on poolik.

2-0 p – õpilane keeldus vastusest või vastas arusaamatult.

Eesti keeles kui teises keeles hinnatakse saavutatud õpitulemusi, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi vastavatel kirjeldustel. Hindamisel lähtutakse keeletaseme ja osaoskuste kirjeldustest. Eesti keele kui teise keele õppes käsitletakse keelevigu õppimise loomuliku osana ning neid parandatakse ja arvestatakse hindamisel vastavalt õppetegevuse eesmärgile.

Situatsioonipõhiseid kirjutamisülesandeid (poolametlikud kirjad ja dokumendid) ja arutlevat teksti väite põhjal hinnatakse riigieksami kirjutamisosa hindamisjuhendi järgi:

Eesti keele teise keelena B2-taseme kirjutamisosa hindamisjuhend:

Ülesande täitmine ja teksti sisu	Punktid	Keelekasutus
Ülesandest saadakse aru ja see täidetakse täpselt ja laitmatult. Sisu ammendav, tekst õige pikkusega (esimene ülesanne u 120 sõna, teine u 160 sõna), loogiline ja ladus. Kirjutis – eeskätt esimene ülesanne – vastab üldtunnustatud vorminõuetele.	5	•Kontekstile ja stiilinormile vastav keelekasutus. •Lausestus loogiline ja mitmekesine. Kasutatakse sisu täpselt edastamiseks vajalikke keelestruktuure. •Sõnavara osutab võimet praktiliselt igasuguste ülesannetega toime tulla, on asjakohase ulatusega, sõnakasutus täpne. Üksikuid lünki sõnavaras osatakse enamasti kompenseerida sünonüümsete keelenditega. •Võib esineda üksikuid kirja- ja keelevigu ning stiilikonarusi, mis ei häiri tekstist arusaamist.
Ülesandest saadakse aru ja selle täitmisega saadakse üsna hästi hakkama. Sisu asjakohane, tekst õige pikkusega (120/160 sõna), loogiline ja küllaltki sidus. Kirjutis – eeskätt esimene ülesanne – vastab üldtunnustatud vorminõuetele.	4	•Hea keelekasutus. Kirjutaja on valinud sobiva registri. •Lausestus loogiline ja mitmekesine. •Sõnavara ülesande täitmiseks piisav, aga väljendus lakooniline. •Esineb üksikuid kontekstilisi tähendusvääratusi ning kirja- ning keelevigu, mis ei sega tekstist arusaamist.
Ülesandest saadakse aru ja selle täitmisega saadakse rahuldavalt hakkama. Sisu pealiskaudne, tekst enam-vähem õige pikkusega (120/160 sõna) ja piisavalt sidus, et selle mõttest aru saada. Kirjutis – eeskätt esimene ülesanne – vastab üldtunnustatud vorminõuetele osaliselt.	3	•Rahuldav keelekasutus. Kirjutaja on valinud sobiva registri. • Üksikutes kohtades võib esineda ebaloogilist lausestust või pisut lihtsakoelist sidumist. • Sõnavara üsna piiratud, mistõttu väljendus lakooniline. •Üksikutes kohtades esineb ebatäpset sõna- ja vormikasutust. •Esineb kirja- ja keelevigu, kuid teksti mõte on siiski enamasti arusaadav.
Ülesandest saadakse üldjoontes aru, kuid selle täitmisel on puudujääke. Kirjutis võib olla õige pikkusega (120/160 sõna) või mõnevõrra – nt kolmandiku – lühem, sisu aga pealiskaudne ja tekst halvasti struktureeritud, mistõttu teksti mõttest arusaamine nõuab lugejapoolset pingutust. Kirjutis ei vasta üldtunnustatud vorminõuetele.	2	•Ebarahuldav keelekasutus. Eksimused registri valikul. •Võib esineda ebaloogilist lausestust, mistõttu teksti mõttest arusaamine häiritud. Sidumine on ebaloomulik, esineb sidumata üleminekuid ja madalamatele tasemetele omast hakitust vm süntaktilisi lihtsustusi. •Sõnavara piiratud, esineb sõnakasutusvigu. •Palju eri tüüpi keele- ja/või kirjavigu, mistõttu teksti mõistmine häiritud.
Ülesandest saadakse aru raskustega ning see jääb suures osas täitmata. Kirjutis õige pikkusega, kuid tekst katkendlik ja kohati seosetu, või kirjutis nõutust oluliselt (poole võrra) lühem. Kirjutis ei vasta üldtunnustatud vorminõuetele.	1	•Väga halb keelekasutus. •Lihtsakoeline madalamatele tasemetele omane lausestus või lõikude sidumatus. •Sõnavara ülesande täitmiseks ebapiisav. •Keele- ja/või kirjavead takistavad tekstist arusaamist.

Ülesandest ei saada aru ja/või seda ei suudeta täita. Kirjutatu ei täida ülesannet. Kirjutis liiga lühike (alla poole nõutust) või vastus hindamiseks ebaadekvaatne (kirjutise sisul pole ülesandega midagi ühist).	0	• Tekst nii ebaloomulik ja vigane, et sellest pole võimalik aru saada. • Sõnavara ja grammatika ei vasta ka kõige madalamale tasemele.
---	----------	--

Eesti keele kui teise keele **arvestuslike rääkimisülesannete hindamisel on aluseks riigieksami hindamismudel.**

Hinne/punktid	Hinde selgitusi
9-10 Ülesannetest saadakse aru, need täidetakse täpselt ja laitmatult	Tekst on teema- ja žanrikohane. Kõne on sujuv ja hästi mõistetav, kui ka mõnda sõna tuleb otsida, küsida või puudujääki muul viisil kompenseerida. Esinevad suulisele kõnele omased tavalised takerdused. Hääldus hea, kui ka emakeele aktsent on tajutav. Teksti sidumine on ladus, kõnevoorude sidumine ei pruugi veel olla täiesti loomulik. Sõnavara ülesannete täitmiseks piisav, väga hea parafraseerimisoskus. Grammatika piisavalt korrektne, et teemat laitmatult käsitleda. Õeldu hõlpsasti mõistetav.
7-8 Ülesannetest saadakse aru, nende täitmisega saadakse üsna hästi hakkama	Tekst on suures osas teema- ja žanrikohane. Kõne on suhteliselt vaba ja arusaadav. Hääldus hea, kui ka emakeele aktsent on tajutav. Oma teksti sidumine on hea, kõnevoorude sidumine pisut hakkiv. Sõnavaras esineb ülesannete täitmisel üksikuid lünki, sel juhul väljendutakse kaudsel viisil. Grammatika tundmine hea, kuigi võib esineda ebakorrektsusi. Õeldu mõistetav.
5-6 Ülesannetest saadakse aru, nende täitmisega saadakse hakkama	Tekst on üldjoontes teema- ja žanrikohane, kuid mõne ülesande täitmisel esineb puudujääke. Kõne on arusaadav, aeglane, kuid ilma pikemate ebaloomulike pausideta. Suudab end mõistma panna ning ületab enamiku suhtlemisel ette tulevatest raskustest. Hääldus hea, kui ka emakeele aktsent on tajutav. Oma tekst on arusaamiseks piisavalt seotud, kõnevoorude sidumine võib olla konarlik. Sõnavaras esineb ülesannete täitmisel lünki, kuid sellest hoolimata suudetakse mõtet üldjoontes moonutusteta edasi anda. Kuulaja taipab õeldu mõtet ilma suurema pingutuseta. Esineb grammatikavigu, kuid õeldu üldmõte on arusaadav.
3-4 Ülesannetest saadakse üldjoontes aru, nende täitmises on puudujääke	Tekst on küll osaliselt teema- ja žanrikohane, kuid esinevad raskused seisukohtade esitamisel, väitlemisel ja argumenteerimisel. Kõne on aeglane, esineb pikki ebaloomulikke pause. Tihti tuleb toeks võtta mitteverbaalseid vahendeid. Hääldus erineb selgelt eesti keele normist. Interaktiivsed oskused viletsad. Sõnavaras esineb ülesannete täitmist takistavaid lünki, sõnavara puudujääkide kompenseerimine hakkab häirima. Kuulaja saab siiski õeldust aru. Laused on lihtsakoelised. Esineb häirivaid grammatikavigu, mis kohati takistavad õeldu mõistmist.

2-1 Ülesannetest saadakse aru raskustega, need jäävad suures osas täitmata	Tekst ei haaku temaga ja testitav ei tule toime tasemekohaste žanritega. Kõne on hakitud või isegi katkendlik ja seda on raske jälgida, kaaskõneleja tekstile ei reageeri adekvaatselt. Sõnavara äärmiselt piiratud, mistõttu ülesanded jäävad suures osas täitmata või neid ei täideta ka madalamate tasemete kohaselt. Grammatika ebakorrektne ja takistab õeldu mõistmist.
0 Ülesandeid ei suudeta täita isegi siis, kui nendest aru saadakse	Hindamiseks ebaadekvaatne vastus (näiteks mitte-eestikeelne jutt, ülesannete täitmise jaoks liiga piiratud eesti keele oskus vms).

Esitluste ja rühmatööde hindamismudeli täpsustame klassis vastavalt töö eesmärgile ja olemusele, nende punktiarvestuse juures räägivad kaasa ka kaasõpilased.

1.8. Õpikeskkond

Aineõpetajad korraldavad õpet:

- viisil, kus luuakse turvaline sotsiaalse ja vaimne keskkond, mis on suunatud positiivsele suhtlusele, on üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, kiusamis - ja vägivallavaba;
- õppekeskkonnas, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse, antakse konstruktiivset tagasisidet ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- klassis kasutatakse ajakohast digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust ning toetada individuaalset õpiteed ja õppeedukuse analüüsi;
- ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks inventari ümber paigutada ning kus on tagatud visuaalse materjali eksponeerimise võimalused (nt tahvel, stendid);
- eesti keel teise keelena õppetunnid toimuvad rühmades, mille soovitatav suurus on kuni 15 õpilast;
- õppimise toetamiseks ja mitmekesistamiseks rakendatakse õppevorme väljaspool kooliruumi, et (nt projekt-, õuesõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad), tagades valiku mitmekesisuse õppekavaga seotud tegevuste hulgas;
- õppekomplektide ja ilukirjanduse valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi ja individuaalseid iseärasusi ning toetatakse mitmekesise kultuuritausta tunnetamist.

2. Õppeprotsess õppeainete kaupa

2.1. EESTI KEEL

2.1.1. Õppeaine kirjeldus

Eesti keele kui õppeaine sisu jaguneb kaheks valdkonnaks: **keeleteadmisteks ja praktiliseks keeleoskuseks**. Eesti keele kursustega püüame tekitada õpilastes huvi eesti filoloogia vastu laiemalt ning anname neile baasteadmistega võrdses mahus praktilisi oskusi, samas suuname õpilasi väärtustama eesti keelt.

Õppeaines käsitleme põhjalikult keele funktsioone ühiskonnas, keele toimimist märgisüsteemina, eesti keele ehitust ja iseärasusi, eesti murdeid ning kirjakeele kujunemislugu. Lähemalt vaatleme keele varieerumist, eristame kirja- ja kõnekeelt, eri allkeeli ja slängi ning nende kasutusvaldkondi. Käsitleme ka eesti keele arendamise küsimusi ja Eesti keelepoliitikat. Keele ja ühiskonna suhete mõistmine aitab aru saada keelest kui infovahetussüsteemist ning keskest identiteedi väljendajast.

Õpilane saab süsteemse ülevaate meediast ja mõjutamisest, ajakirjanduseetikast, reklaami ja selle mõjutamisvõtetest, elektroonilisest meediast ja selles tekkinud uutest suhtlusvõimalustest ning nendega seotud ohtudest. Meediaõpetusega kujundame kriitilist meediatarbijat.

Süvendatult vaatleme teksti keele ja stiili küsimusi. Käsitleme erinevate tekstiliikide kirjutamise võtteid, nende keele- ja stiilierinevusi ning nõudeid eri tekstiliikide keelele, vaatleme sõnavara kihistusi ja tähendusnüansse. Õpilane saab süsteemse ülevaate põhilistest stiilivigadest.

Praktiline eesti keele oskus tähendab keele valdamist lugemisel, vastuvõetu vahendamisel, kirjutamisel, kõnelemisel ja kuulamisel. Lugemisoskuse arendamise avaram eesmärk on kujundada kriitilist teabekasutajat ja mõtlevat inimest, kes suudab mõista ja analüüsida erinevaid tekste, eristada tekstis olulist vähemolulisest ning sõnastada oma mõtted selgelt. Kirjutamisoskust arendame tunnis erineva eesmärgi ja ülesehitusega tekstide loomise kaudu, õpetades viitama, tsiteerima, refereerima ning kirjutama nii alustekstide põhjal kui ka vabalt oma argumentidele ja näidetele toetudes. Kirjutamispädevuse eeldus on pidev kirjutamispraktika, mis tagab hea õigekirja- ja ladusa sõnastusoskuse, mitmekülgse lausestuse ning selge sõnumiga teksti. Kõnelemisoskus tähendab nii oskust esineda kui ka valida suhtluseesmärgist, -olukorrast ja -partnerist lähtuvalt sobiv toon ja stiil. Kuulamisoskuse arendamise eesmärk on mõista vestluspartnerit ja esinejat, tunda suulistes meediakanalites ära faktiinfo ja arvamus ning mõjutamine ja manipuleerimine; olla valmis esitama täpsustavaid küsimusi ning vastuväiteid.

Kõikide keeleõpetuse põhioskuste keskmeks on (tervik)tekstid ja tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Suhtluspädevuse tagab võimalikult eripalgeline tekstivalik, mida käsitleme põhjalikult: vaatleme tekstide sotsiaalset konteksti ja eesmärki, leiame ühis- ja erijooni, hinnatakse mõjuvust, rolli ja vastukaja ühiskonnas, pöörame tähelepanu õigekeelsusele, leksikale ja grammatikale. Keelesüsteemi kirjeldamise asemel keskendume keele uurimisele autentsetes tekstides

2.1.2. Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab eesti keele rolli rahvusliku, riikliku ja individuaalse identiteedi kujundamisel;
- 2) mõistab keele tähendust ühiskonnas, tajub keele ajaloolist kujunemist ja varieerumist,

- väärtustab keeleoskust, arendab seda lugedes ja kirjutades;
- 3) loeb, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste, tunneb tekstide mõjutusvahendeid, kasutab sihipäraselt ja eetilisel teabeallikaid;
- 4) väljendab ennast nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normide kohaselt, kasutab keeleallikaid ja andmekogusid;
- 5) koostab etapiviisilise kirjutamisprotsessi käigus eri liiki tekste, teab tekstide ülesehituse põhimõtteid ja iseärasusi ning teeb teadlikke keelevalikuid;
- 6) analüüsib oma kirjutamisoskust ja kasutab seejuures metakeelt.

2.1.3. KURSUSED

1. kursus „Praktiline eesti keel I“	
Kursuse läbiviimise aeg	G1
Kursuse maht	21 tundi
Klass	G 1
Kursuse eesmärk	Kursuse eesmärk on kujundada õpilases keelepädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust. Kursusel arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust, mis loob eeldused, et õpilane oskab eri keskkondades konteksti arvestades suhelda. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus.
Õppesisu	Keeleline väljendusrikkus eri tekstides. Mõtted, tunded ja hinnangud nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses. Suuline ja kirjalik suhtlus lähtuvalt olukorrast ja vestluspartnerist. Stiilivahendite kasutamine erineva mõju saavutamiseks. Suulise ja kirjaliku teksti konspekteerimine ja kokkuvõtte tegemine. Erinevate aime- ja teadustekstide lugemine ja mõistmine. Tekstide keelelised väljendusvahendid. Tekstide eripära, selle kirjeldamine ja hindamine. Teabeotsinguoskuste tõhustamine. Eesmärgipärane ja teadlik stiilivahendite kasutamine. Arutlevad tekstid, nende ülesehituse põhimõtted. Arutluse kirjutamine alusteksti põhjal. Kokkuvõtte koostamine. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine. Keeleallikate teadlik kasutamine. Süsteemaatiline sõnavaraarendus: üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud

	terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine.
Õpitulemused	Õpilane: 1) kirjeldab ja selgitab tekstide stiilierinevusi; 2) väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suulises kui ka kirjalikus tekstis; 3) kaitseb argumenteeritult oma seisukohti, arutleb ja annab hinnanguid; 4) konspekteerib suulist esitust ja loetud teksti; 5) kasutab erinevaid keeleallikaid ja teabekeskondi; 6) edastab eri allikaist leitud infot, hindab teabe usaldusväärsust; 7) selgitab keelendite tähendusvarjundeid; 8) koostab eri liiki tekste, sh arvustuse, referaadi ja essee; 9) järgib õpitud keelereegleid, põhjendab oma keeievalikuid; 10) arendab loetu toel oma sõnavara, lause- ja tekstimoodustusoskust.
Õpioskuste arendamine	Konkreetne õpioskus: • õpilane kogub lugedes kirjalikku infot ja edastab informatsiooni kirjalikult; • õpilane kirjutab erineva eesmärgiga tekste; • õpilane kasutab kirjalike tööde kavandamisel ideede organiseerimise võtteid. • õpilane loeb artikleid, millest saadud infot kasutab kirjandis või essees oma väite tõestuseks; • õpilane kirjutab eri liiki tekste: kirjandit, esseed, arvustust; • õpilane teeb enne kirjaliku teksti kirjutamist ajurünnaku ja koostab võimalikest ideedest mõttekaardi . Digipädevus: • info- ja andmekirjaoskus: veebipõhised infootsingud erinevates andmebaasides; allikmaterjalide otsimine ja nende usaldusväärsuse kindlakstegemine; • suhtlus ja koostöö digikeskkonnas: õppeülesannete sooritamine ja esitamine sobivas digitaalses õpikeskkonnas, nt Stuudium, Google Drive.
Lõiming	Kõigi õppeainete eduka omandamise eeldus on hea keeleoskus, samuti nagu toetavad kõik õppeained mitmekesise keelekasutuse arengut. Kursus valmistab otseselt õpilast ette eesti keele riigieksamiks, sest arendab õpilase tekstiloome- ja tekstimõistmis oskust.

	Lõiming kirjandusega: raamatuarvustuse kirjutamine, seejuures arvamusteksti ülesehituse ja õigekirjareeglite järgimine; kirjandusteose põhjal kirjandi kirjutamine.
Hindamine	Kursusel hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku väljendusoskust, eri liiki tekstide analüüsi- ja mõistmisoskust, eri liiki tekstide loomise oskust ning keeleteadmisi, sh õpilase oskust teha tekstide loomisel sobivaid ja põhjendatud keelevalikuid. Kursusel hinnatakse õpitulemuste saavutatust nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel, õppeteema lõppedes kui kursuse lõpus.
Õppekäigud	Teatrite, muuseumide, näituste ja raamatukogu külastamine vastavalt käsitletavatele teemadele.
Õppematerjalid	H. Puksand „Johannes I“, õpik ja töövihik. Tiiu Erelt „Eesti ortograafia“, Aili Kiin, Alli Lunter „Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik“, töölehed

2. kursus „Keel ja ühiskond“	
Kursuse läbiviimise aeg	G1
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärk	Õpilane on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse ja nüüdisolukorda, suhtleb eesmärgipäraselt, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt. Õpilane mõistab emakeele väärtust ja selle kohta maailma keelte seas.
Õppesisu	Keele olemus ja ülesanded: infovahetus, suhteloome, identiteedi väljendamine, maailmapildi kujundamine. Keel kui märgisüsteem. Keel ja inimene. Keel rahva ja riigi identiteedi osana. Keele, kultuuri ja ajaloo seosed. Eesti keel ja teised keeled. Eesti keel soome-ugri keelena. Maailma keeled. Keele muutumine, grammatika muutumise olemus (grammatisatsioon). Täheenduse olemus. Täheenduste muutumise üldised, keelesisesed ja ühiskondlikud seaduspärad.

	Eesti keele struktuur teiste keelte taustal: häälikusüsteem, muutevormistik, sõnamoodustus, lausetüübid ja sõnajärg. Eesti keeleallikad (nt Sõnaveeb, ÕS), nende funktsioon ja kasutusala. Korpuste kasutamise algteadmised. Keeleandmete analüüs ja esitamine. Tänapäeva eesti kirjakeele kujunemine teiste keelte kirjakeele kujunemise ja maailma ajaloo taustal. Keele variandid. Keele varieerumise tegurid (suhtluskanal, vanus, piirkond, kasutussituatsioon jne). Keelenorm. Eesti mitmekultuurilise ja mitmekeelse ühiskonnana. Mitmekeelsus. Keeleline tolerantsus. Eesti keelepoliitika: eesti keele staatus ja tulevik. Eesti keele kasutusvaldkonnad ja arendus: keeletehnoloogia, terminoloogia ja oskuskeel.
Õpioskuste arendamine	Uurimisioskused: otsib infot enda ja teiste informeerimiseks, esitab infot erinevatel viisidel ja erinevaid vahendeid kasutades (ettekanne, esitus). Suhtlemisioskused: arutleb argumenteeritult nii kaasõpilaste kui õpetajatega; organiseerib ja esitab infot loogiliselt (rühmatööd). Digioskused: õppeülesannete sooritamine sobivas digitaalses õpikeskkonnas; veebipõhiste õppevahendite sihipärane kasutamine, nt slaidiesitus soome-ugri rahvaste tutvustamiseks.
Õpitulemused	Õpilane 1) analüüsib keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas ning suhtluses; 2) kirjeldab eesti keele eripära, suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti; 3) selgitab keele varieerumise olemust; 4) tunneb eesti keeleallikaid ja korpuse ning kasutab neid eesmärgistatult; 5) kirjeldab eesti kirjakeele kujunemislugu; 6) nimetab eesti keele arenduse peamisi suundi ja põhimõtteid; 7) selgitab keelemuutuste olemust; 8) analüüsib ajastuomaseid keelenähtusi.
Lõiming	geograafia: maailma keeled ja rahvad, ohustatud keeled (nt tutvuda erineva piirkonna vähemtuntud keeltega, koostada ülevaateid ohustatud keeltest üle maailma) bioloogia: keele füsioloogilised, neuroloogilised ja geneetilised alused; teiste loomaliikide kommunikatsioon

	füüsika: helisignaalide tekitamine, liikumine, vastuvõtmine ühiskonnaõpetus: sotsiolingvistika, keele staatus ühiskonnas, keelemaastikud, vähemuskeeled kirjandus: ajaloolised romaanid, geograafiline varieerumine tegelaste kõnes, reisikirjandus filosoofia: tähenduse olemus, tähenduse mõtestamine eri koolkondades ajalugu: keelte muutumine ajas, keelte genealoogiline sugulus ning selle seotus riikide ja rahvaste ajalooga
Hindamine	Hinnatakse ettenähtud kirjalikke töid. Uurib ise mõnda keelt ja teeb lühiuurimuse, arutleb keele teemadel loovalt (kirjand), teeb lühiettekandeid ja rühmatööd, vastab alusteksti põhjal küsimustele.
Õppekäigud, projektid	Õppekäik ERM 'i
Õppekirjandus	H. Puksand „Johannes I“ õpik ja töövihik, töölehed.

3. kursus „Praktiline eesti keel II“	
Kursuse läbiviimise aeg	G2
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärk	Kursuse eesmärgiks on kujundada teadlikku meediatarbijat, kes orienteerub erinevates allikates ja oskab suhelda ajakirjandusega. Kursuse kaudu taotletakse, et õpilane oskab argumenteeritult kaitsta oma seisukohti, jälgida aktiivselt suulist mõttearendust, kirjutada arvamuslugu, järgides õigekirjareegleid.
Õppesisu	Sõnumi edastamine erinevate keelevahenditega. Keelelise väljenduse paindlikkus, otsesem ja kaudsem väljendumine. Ratsionaalsete, emotsionaalsete ja eetiliste argumentide kasutamine ja eristamine. Veenmine ja mõjutamine, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine. Meediatekstide kriitiline analüüsimine. Süstemaatiline sõnavaraarendus: üldkasutatavad võõrsõnad, meediterminoloogia. Erinevad teabeotsingustrateegiad: lehitsemine, kirotsing, liitotsing, andmebaasid jm Tarbekirjade koostamine: juhend, koosoleku memo. Mitme allika põhjal kokkuvõtte ja referatiivse teksti kirjutamine.

	Ajakirjandustekstide koostamine: arvamslugu, retsensioon jm. Veebitekstide koostamine, oma seisukoha eetiline ja asjakohane sõnastamine. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine. Keeleallikate teadlik kasutamine. Erinevate meediatekstide analüüsimine ja mõistmine. Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine. Mõjutamisvõtted.
Õpioskuste arendamine	Suhtlemisoskused: arutleb argumenteeritult nii kaasõpilaste kui õpetajatega, loeb kriitiliselt ja funktsionaalselt, kirjutab erineva eesmärgiga tekste, loeb tekste erineva süvenemisastmega, kasutab kirjalike tööde kavandamisel ideede organiseerimise võtteid. Mõtlemisoskused: kogub ja korrastab asjakohast informatsiooni, et sõnastada argumenti, teeb põhjendatud järeldusi ja üldistusi, mõtleb paindlikult, sõnastab erinevaid poolt- ja vastuargumente. Digioskused: õppeülesannete sooritamine sobivas digitaalses õpikeskkonnas; veebipõhiste õppevahendite sihipärane kasutamine (esitluste, uurimuste või rühmatööde tegemisel).
Õpitulemused	Õpilane 1) edastab oma tundeid, mõtteid ja hinnanguid nii isiklikus, avalikus kui ka ametlikus suhtluses; 2) argumenteerib selgelt ja veenvalt, kaitseb oma seisukohti aruteludes; 3) kuulab avalikku esinemist ning esitab ettekandjale küsimusi; 4) kasutab erinevaid teabeotsingu strateegiaid; 5) loeb ja hindab kriitiliselt eri liiki meedia- ja tarbetekste; 6) teeb eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal kokkuvõtte; 7) kirjutab uudise, aramusloo ja arvustuse, koostab koosoleku memo; 8) kirjutab mitme allika põhjal referaadi, kasutab viitamissüsteeme ja väldib plagiaati; 9) kinnistab ja parandab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust; 10) leiab loetud tekstidest huvitavaid sõnu ja väljendeid; 11) selgitab ja põhjendab teksti autori keelevalikuid.
Lõiming	Lõiming kirjandusega, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega- erinevate tekstide analüüsimine.
Hindamine	Hinnatakse nii kirjalikku kui suulist keeleoskust.

	Õpilane teeb kaasa ettenähtud tööd (arutlused, kirjandid, esseed, lugemisülesanded), teeb arvestustöö, kui õpetaja on nii otsustanud.
Õppekirjandus	Aili Kiin, Alli Lunter „Eesti keele töövihik gümnaasiumile“ Riigieksami materjalid Tiiu Erelt „Eesti ortograafia“ H. Puksand „Johannes II „, õpik ja töövihik. Paljundatud töölehed

4. kursus „Meedia ja mõjutamine“	
Kursuse läbiviimise aeg	G2
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärk	Õpetatakse õpilasele arusaamist infoühiskonnast, arendatakse eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamise oskust. Arendatakse oskust kujundada ja väljendada oma arvamusi ja hoiakuid.
Õppesisu	Suhtlus ja suhtlusolukord meedias. Info edastamine ja vastuvõtt (tähtsuse erinevad tõlgendused). Privaatse ja avaliku suhtluse eripärad, tunnused, nt sotsiaalmeedia eri vormid. Vahetu (individuealne suhtlus) ja vahendatud kommunikatsiooni (meediakommunikatsioon) funktsioonid, osalejate eesmärgid. Teksti eesmärk. Eri modaalsused, nt audiovisuaalne, visuaalne, audiotekst. Teksti suhtluseesmärk. Kontekst. Tekstiliigid (sh statistika, tabelid tekstides). Nende muutumine tehnoloogia kasutamise ja ühiskonna mõjul. Teksti vahendamine, tekstide kõneviisi (nt kindla tingiva kõneviisi kasutus) ja tegumoe (nt aktiivi vs. passiivi kasutus) analüüsimine; Vajaliku metakeele omandamine teksti analüüsimiseks - sõnaliigid, lauseliikmed, grammatilised kategooriad. Allikas. Allikate kasutamise eesmärgid ja viisid. Allikate otsimine. Allika usaldusväärsus (nt autoripositsioon – autoriga/autorita tekst, autori kvalifikatsioon, erapoolikus jne). Meedikanali, -platvormi eesmärgi tuvastamine tekstist, autorist lähtuvalt. Tekstiroboti kasutamine.
Õpitulemused	Õpilane:

	1) tunneb tänapäevast teabekeskkonda ja selle arengut kujundavaid protsesse, selgitab kommunikatsiooni olemust ja toimumise tingimusi; 2) leiab meediatekstist argumendid ja põhilised mõjutamisvõtted, selgitab teksti autori eesmärgi ning motive; 3) eristab fakti arvamusest ja usaldusväärset infot küsitavast, kontrollib infohiku sisu tõesust, sealhulgas tõlgitud info tähendusvälja muutumist; 4) analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja mainekujunduse teemadel; 5) tunneb meediakanaleid, analüüsib nende erijooni, iseloomustab erinevaid meediažanre; 6) analüüsib vahetu ja vahendatud kommunikatsiooni erinevusi ja osalejate taotlusi; 7) hindab kriitiliselt meediamanipulatsioone, tunneb ära propaganda, libauudised ja müüdi loome;
Õpioskuste arendamine	Õpilane õpib lugema kriitiliselt ja funktsionaalselt meediatekste, kasutama ohutult sotsiaalmeediat suhete loomiseks ja arendamiseks
Lõiming	Lõiming ühiskonnaõpetusega: poliitreklaam, sotsiaalreklaam. Meediatekstide tundmine õpetab õpilast argumenteerima ja looma sisukamat arutlust.
Hindamine	Eristav hindamine - klassikirjand, meediatekst, ettekanne, reklaam.
Õppekäigud, projektid	Õppekäik ajalehe toimetusse, ajakirjaniku külaskäik kooli
Õppekirjandus	R. Bobõlski „Johannes 2 „- õpik, töövihik, erinevad meediatekstd internetist. ERR saated.

5. kursus „Praktiline eesti keel III“	
Kursuse läbiviimise aeg	G3
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärk	Kursuse eesmärk on õppida veenvalt arutlema, argumenteerima ja tegema mitme alusteksti põhjal järeldusi ja üldistusi. Ühtlasi

	on eesmärk korrata üle õigekirjareeglid, et õpilane oskaks kasutada korrektsest kirjakeelt.
Õppesisu	Suuline esinemine ja suhtlus eri tüüpi olukordades. Argumenteerimine, veenmine, väitlemine, emotsionaalsus, toon. Tarbetekstide kirjutamine ja vormistamine: elulookirjeldus, avaldus, taotlus, motivatsioonikiri, e-kiri jt. Kokkuvõtte ja arutleva teksti koostamine mitme eri tüüpi alusteksti põhjal. Liitotsingud erinevatest allikatest. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine. Sõnavaraarendus: sõnamoodustus, uued sõnad nende õigekiri.
Õpitulemused	Õpilane: 1) kasutab keelt vastavalt suhtluseesmärgile ja -kontekstile; 2) argumenteerib ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis; 3) koostab levinumaid meediatekste, sh kommentaari ja arvamused; 4) kirjutab mitme alusteksti põhjal kindlal eesmärgil kokkuvõtte või resümee; 5) koostab erinevate alustekstide põhjal kindlasse suhtlusolukorda sobiva arutleva teksti; 6) kasutab eri allikatest leitud infot oma tekstides; 7) parandab ja kinnistab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust; 8) saab aru keeruka struktuuriga tekstidest; 9) loeb erinevaid tekste, arendab oma kirjaoskust ja rikastab sõnavara. .
Õpioskuste arendamine	Loeb kriitiliselt ja funktsionaalselt - teeb järeldusi ja üldistusi - kasutab keeletermineid - argumenteerib ja väitleb DIGIOSKUS: sooritab liitotsinguid mitmest erinevast allikast, leiab, kasutab, tõlgendab ja hindab erinevaid digitekste. Kasutab teadlikult digitaalseid keeleallikaid.
Lõiming	Õpilane kirjutab kursuse vältel kaks arutlevat teksti, milles argumenteerib, järeldab ja üldistab, kasutades korrektset kirjakeelt. Vähemalt ühe puhul kasutab rohkem kui üht alusteksti.
Hindamine	Hinnatakse õpilase kirjalikke töid: arutlust, esseed, arvamusi ja alustekstist lühikokkuvõtte tegemist.

Õppekäigud, projektid	Vajadusel kutsutakse külalisesinejaid ja tehakse õppekäike
Õppekirjandus	M. Kumpas, A. Mund „Johannes 3“ õpik ja töövihik, töölehed.

6. kursus „Teksti keel ja stiil“	
Kursuse läbiviimise aeg	G3
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärk	Kursuse eesmärk on õpetada valima stilistiliselt sobivaid keelevahendeid vastavalt olukorrale ja kasutada sobivat keelt nii suuliselt kui ka kirjalikult. Kursus valmistab õpilast ette hakkama saamiseks erineva nõudlikkusega keelesituatsioonides ja toetab valmistumist riigieksamiks.
Õppesisu	Keele erinevad kasutusvaldkonnad: argi-, ilukirjandus-, teadus- ja tarbekeel. Eesti sõnavara, sõnade tähendus ja stiiljooned. Oma sõnavara rikastamise võimalused. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus. Stiil ja stilistika. Asjalikkus ja isikupära. Viisakus ja sõbralik toon. Suhtlus ja võim. Vulgaarsed keelendid. Suhtlusvead. Ametlik stiil, publitsistlik stiil, teadusstiil ja ilukirjandusstiil. Stiilivärving ja -viga. Keele eri kasutusvaldkondade tüüpilised stiilivead. Keel suhtlus- ja tunnetusvahendina. Tekst ja kontekst. Suulise ja kirjaliku suhtluse ning teksti erinevused. Veebisuhtluse keelevalikud. Tekstide võrdlev ja kriitiline analüüs: eesmärgid, kontekst, ülesehitus, grammatilised erijooned, sõnavara, stiil. Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee. Teksti ainestik, materjali kogumine ja süstematiseerimine. Teema, selle varasemad käsitlused ja eri tahud. Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesanne (väide, selgitus, tõestus, järeldus, üldistus). Arutlev ja kriitiline kirjutamine. Oma teksti toimetamine. Teadustekst. Uurimiseesmärgi sõnastamine. Materjali kirjeldamine ja usaldusväärsus. Uurimuse struktuur. Allikate refereerimine ja tsiteerimine. Lause- ja lõiguviiet; viitekirje.

	Uurimisandmete võrdlemine, analüüsimine, üldistamine, järeldamine. Vormistamine. Arvustamine. Loomevargus ehk plagiaat.
Õpitulemused	Õpilane 1) analüüsib ja võrdleb keele erinevaid kasutusvaldkondi ja tekstide stiilierinevusi; 2) valib keelelisi ja vormilisi väljendusvahendeid suhtlusolukorra ning kõneaine põhjal, järgib stiili- ja etiketinorme; 3) väljendub selgelt ja korrektselt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses; 4) analüüsib tekstide sisu, eesmärgi, konteksti, ülesehitust, grammatikat, sõnavara ja stiili; 5) tunneb tekstis ära keelelise mõjutamise viise ja vahendeid, hindab tekstidest leitud teavet kriitiliselt ja kasutab seda sihipäraselt; 6) koostab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, sh kõne, kokkuvõtte ja lühiajalise; 7) loob alustekstide põhjal uusi tekste, refereerib ja tsiteerib, kasutab viitamissüsteeme, väldib plagiaati; 8) loeb ja analüüsib ainevaldkonna teadustekste, eristab teaduskeele tunnuseid ja põhjendab teadustekstide keelelisi valikuid; 8) korrigeerib ja redigeerib oma teksti, kasutab otstarbekalt keeleallikaid ja teabekeskondi, teeb teadlikke keelevalikuid.
Õpioskuste arendamine	Loeb kriitiliselt ja funktsionaalselt - loeb ja võrdleb erinevate infoallikate stiili - teeb järeldusi ja kokkuvõtteid - kasutab ja tõlgendab erinevaid ainespetsiifilisi termineid - liigitab tekste DIGIOSKUS: leiab, kasutab, tõlgendab ja hindab erinevaid digitekste. Loob ise digitaalseid (ka graafilisi) tekste, kasutades korrektseid viitamissüsteeme
Lõiming	Ühiskonnaõpetus- erinevad ühiskondlikke teemasid käsitlevad tekstid. Rahatarkus- erinevad tekstid antud teema kohta.
Hindamine	Õpilane koostab etteantud žanris teksti, kaustades sobivaid keele- ja stiilivahendeid, või muudab ühes stiilis tekstis teises stiilis tekstiks. Üks hinne kujuneb suulise esinemise eest kokkulepitud situatsioonis.
Õppekäigud, projektid	Vajadusel kutsustakse külalisesinejaid ja tehakse õppekäik.
Õppekirjandus	M. Kumpas, A. Mund „Johannes 3 „- õpik, töövihik, töölehed.

KEHTESTATUD

direktori 01.09.2026 käskkirjaga nr 1-2/26/35

Sillamäe Gümnaasiumi õppekava lisa

2.2. KIRJANDUS

2.2.1. Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on gümnaasiumis üks keskseid kultuuri- ja kunstiaineid, milles õpilane kujundab oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab suhtluskultuuri ja väljendusoskust, teadvustab kultuuri eripära ja mitmekesisust ning mõtestab ühiskonna- ja kultuurinähtusi sügavamalt. Kirjandus kui õppeaine suunab õpilast mõistma ja väärtustama nii varasema kui ka praeguse aja kultuuri ning panustama ka ise kultuuri tarbimisse ja loomisse.

Gümnaasiumi kirjandusõpetuses toetub õpilane põhikooli kirjandustundides omandatule. Lugemis- ja tekstitoimingud on jätkuvalt kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Teoseid käsitledes keskendutakse lugeja kaasaloovale rollile, tõstetakse esile tema seisukohti ja hinnanguid, rõhutatakse tekstiga suhtlemise tunnetuslikku ja kogemuslikku külge. Lugeja vastuvõtuvõimet arendades, eri žanris tervikteoseid ja tekstikatkendeid analüüsides ning tõlgendades õpib õpilane tajuma elulisi olukordi ja taustu, lahkama aktuaalseid teemasid ja probleeme ning märkama vaatepunktide erinevust arvamuste ja hoiakute kujunemisel. Lugeja vaatepunkti rõhutavat teosekäsitlemist täiendab kirjandusteadusliku sihiseadega tekstikeskne lähenemisviis, kus metakeele kaudu keskendutakse teose sisemiste seaduspärasuste avastamisele. Kuna sõnakunstiteos põhineb kujundikeelel, siis omandab õpilane lugedes oskuse hinnata ja mõista ilukirjanduse poeetikat selle mõttelis-tundelises ühtsuses ja mitmetähenduslikkuses.

Õppeaine põhisisu on kirjandusteoste lugemine ja käsitlemine, mis arendab esteetilist tunnetust, ent soodustab ka rahvuskultuurilise teadvuse ja eneseteadvuse arengut. Erilist tähelepanu pööratakse ilukirjandusteose kui terviku mõistmisele ning teksti analüüsile ja tõlgendamisele eri vaatepunktidest. Kirjandus võimaldab õpilasel teadvustada oma mina ja ainulaadsust muutuvmas maailmas ning soodustab elueesmärkide teadlikku valikut. Kirjanduse käsitlemine gümnaasiumis on suunatud eelkõige sellele, et arendada lugejateadvust ning isiksuslikku – vastutavat ja emotsionaalset suhet kirjandusega.

Igal kursusel loeb õpilane läbi kolm kuni neli tervikteost, võimekamad õpilased rohkem. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastel on soovitatav lugeda kirjandusteoseid nende kodukeelt esindava maa kirjandusest.

Selleks et hoida kultuuri järjepidevust ning kujundada põlvkondlikku ja rahvuslikku ühisteadvust, on gümnaasiumis oluline lugeda ja ühiselt käsitleda eesti kirjanduse klassikuid ja tüvitekste, teiste hulgas A. H. Tammsaare „Tõde ja õigust“ (I osa), A. Gailiti ja J. Krossi loomingut, katkendeid F. R. Kreutzwaldi „Kalevipojast“, samuti B. Alveri, P.-E. Rummo, J. Kaplinski, J. Viidingu ja D. Kareva luulet.

Erinevate kirjanduskursuste lugemisvara interpreteerides mõistab õpilane kirjanduse rolli inimese, rahvuse ja ühiskonna arengu peegeldajana ning väärtustab lugemist elukestva eneseharimisviisina. Lugemiskogemust jagades harjub õpilane väärtustama seda kui vaimset naudingut ja rahuldust pakkuvat suhtlustava. Õpilane leiab endale huvipakkuvat lugemisvara, kasutades erinevaid otsinguvõimalusi (e-kataloogid, lugemisblogid, foorumid, taskuhäälingud), tunneb kirjandusteose vastuvõtu spetsiifika sõltuvust raamatu tehnoloogilisest vormist (trüki-, audio- ja e-raamat) ja valib endale sobiva.

Kirjandustundides tegeldakse ka aime- ja teadustekstidega (nt esseed, arvustused, uurimused), mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kirjanduskriitiliste ja -looliste tekstide kaudu avatakse kirjanikke mõjutanud asjaolusid ning tekitatakse huvi inimese isiksusliku arengu ja kultuuriloo vastu, ühtlasi õpitakse kriitika toel tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning mõistma sügavamalt teose poeetilist aegruumi.

Kirjandustundide õppetegevused on mitmekesised, nende kaudu arendame erinevaid oskusi, kus õpilane arutleb, analüüsib, seostab ja võrdleb, rakendab teadmisi ja oskusi praktikas, mõtleb ja tegutseb loovalt. Kirjandusõpetust toetavad erinevad õppevormid (nt uurimuslik, projekt- ja reisiõpe) ja -tegevused (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse ja raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, teemapäevade korraldamine). Õpitulemustes on pööratud tähelepanu kirjanduse multifunktsionaalsusele ning kirjandusliku suhtluse mitmesuunalisusele.

2.2.2. Gümnaasiumi kirjanduskursuste lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist, rahvus- ja maailmakultuurilist tähtsust ning selle rolli individuaalse ja kollektiivse identiteedi kujundamisel;
- 2) arendab ja rakendab oma loovvõimeid, koostab eri laadis ja žanris tekste, väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult, lähtudes eesmärgist, situatsioonist ja kontekstist;
- 3) tunneb mitmekülgselt ja sügavamalt kirjandusteose poeetikat, tekstianalüüsi ja -tõlgenduse eri võimalusi, avab kirjanduse põhiliikide suhteid ja vorme;
- 4) mõistab kirjanduskeele kujundlikkust selle mitmetähenduslikkuses, kujundab kirjanduse kaudu oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, seostab kirjandust teiste kunstiliikide ja eluvaldkondadega;
- 5) loeb eri laadis ja žanris eesti ja maailmakirjanduse teoseid, analüüsib ja tõlgendab neid eri vaatenurkadest, näeb kirjandustekstide kaudu maailma ja iseenda mõistmise võimalusi.

Gümnaasiumi kirjandusõpetuse üldpõhimõtted

Kirjandus on gümnaasiumis üks keskseid kultuuri- ja kunstiaineid, milles õpilane kujundab oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab suhtluskultuuri ja väljendusoskust, teadvustab kultuuri eripära ja mitmekesisust ning mõtestab ühiskonna- ja kultuurinähtusi sügavamalt. Kirjandus kui õppeaine suunab õpilast mõistma ja väärtustama nii varasema kui ka praeguse aja kultuuri ning panustama ka ise kultuuri tarbimisse ja loomisse.

Gümnaasiumi kirjandusõpetuses toetub õpilane põhikooli kirjandustundides omandatule. Lugemis- ja tekstitoimingud on jätkuvalt kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Teoseid käsitledes keskendutakse lugeja kaasaloovale rollile, tõstetakse esile tema seisukohti ja hinnanguid, rõhutatakse tekstiga suhtlemise tunnetuslikku ja kogemuslikku külge. Lugeja vastuvõtvõimet arendades, eri žanris tervikteoseid ja tekstikatkendeid analüüsides ning

tõlgendades õpib õpilane tajuma elulisi olukordi ja taustu, lahkama aktuaalseid teemasid ja probleeme ning märkama vaatepunktide erinevust arvamuste ja hoiakute kujunemisel.

Lugeja vaatepunkti rõhutavat teosekäsitlust täiendab kirjandusteadusliku sihiseadega tekstikeskne lähenemisviis, kus metakeele kaudu keskendutakse teose sisemiste seaduspärasuste avastamisele. Kuna sõnakunstiteos põhineb kujundikeelel, siis omandab õpilane lugedes oskuse hinnata ja mõista ilukirjanduse poeetikat selle mõttelis-tundelises ühtsuses ja mitmetähenduslikkuses. Tekstipõhine poeetikakeskne lähenemine on tänapäeva kirjandusõpetuse tuumpraktika, mille eeldus on õpilaste aktiivne lugemistegevus koos oskusega loetut analüüsida ja mõtestada.

Diakroonilise, s.o kirjandusloolise käsitluse kõrval on eelistatum sünkrooniline, s.o voolule, žanrile ja teemale keskenduv käsitlus, või ka lähenemisviis, kus tekstikeskselt analüüsilt liigutakse tekstiväliste taustade, ülevaadete ja seosteni. Tekstivälist konteksti uurides mõistab õpilane mitmesuguste keele-, ajaloo- ja kultuuriteadmiste olulisust teose kui terviku mõistmisel. Kultuuriloolise tausta kujundamisel märkab õpilane seoseid teiste õppeainetega, nagu ajaloo, inimese- ja ühiskonnaõpetuse, geograafia, muusika, kunsti ja filosoofiaga, ning väärtustab kirjandust kultuuriruumi olulise osana.

Õppeaine põhisisu on kirjandusteoste lugemine ja käsitlemine, mis arendab esteetilist tunnetust, ent soodustab ka rahvuskultuurilise teadvuse ja eneseteadvuse arengut. Erilist tähelepanu pööratakse ilukirjandusteose kui terviku mõistmisele ning teksti analüüsile ja tõlgendamisele eri vaatepunktidest. Kirjandus võimaldab õpilasel teadvustada oma mina ja ainulaadsust muutuvmas maailmas ning soodustab elueesmärkide teadlikku valikut. Kirjanduse käsitlemine gümnaasiumis on suunatud eelkõige sellele, et arendada lugejateadvust ning isiksuslikku – vastutavat ja emotsionaalset suhet kirjandusega.

2.2.3. Õppetegevused ja lõiming gümnaasiumi kirjandusõpetuses

Kirjandustundide õppetegevused on võimalikult mitmekülgsed, nende kaudu arendatakse erinevaid teadmisi, oskusi ja hoiakuid: õpilane arutleb, analüüsib, seostab ja võrdleb, rakendab teadmisi ja oskusi praktikas, mõtleb ja tegutseb loovalt. Kirjandusõpetust toetavad erinevad õppevormid (nt uurimuslik õpe, teema- ja probleemõpe, projekt- ja reisiõpe) ning mitmekülgsed ja kombineeritud õppetegevused, mis soodustavad aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse ja raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, teemapäevade korraldamine). Õppetegevustes pööratakse tähelepanu kirjanduse multifunktsionaalsusele ja kirjandusliku suhtluse mitmesuunalisusele, tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja inimsuhetega. Esmajoones arendatakse õppe- ja õpitegevuste kaudu eri žanris ilukirjandustekstide avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamis- ja mõistmisoskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist.

Kirjandusõpetuse kaudu saab suunata õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikke süžeesid, karaktereid, teemasid ja motiive kasutatakse ning teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis edasi arendatakse. Kirjandus lõimub keeleõpetusega (eeskätt teksti- ja žanrianalüüsi kaudu), aga ka kõikide teiste õppeainetega. Kirjandusõpetuse õpitulemuste saavutamist toetavad kirjandusteostel põhinevad mängufilmid, kirjanike elulugudest või kirjanduselu sündmustest ajendatud dokumentaal- ja aimefilmid, samuti kirjandusteemalised audio- ja videomaterjalid veebikeskkondades, sh raadio- ja telesaated (nt ERRi arhiivist).

Kirjanduskursuste kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse kirjandusõpetuses erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sealhulgas digivahendeid ja multimodaalseid tööriistu, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded, mille kaudu on võimalik mitmekülgselt arendada õpilaste info- ja digikirjaoskust.

2.2.4. KURSUSED

Kursus „Pärimus ja kirjandus“	21 tundi
Kursuse läbiviimise aeg	G1, I pa
Kursuse eesmärk	Kursuse kaudu mõistab õpilane kirjanduse mütoloogilisi ja pärimuslikke juuri, kultuuri järjepidevust iidsetest aegadest tänaseni ning iseenda seotust selle lõputult jätkuva ahelaga. Õpilane teadvustab pärimusel põhinevat ilukirjandust lugedes, kui suurel määral tugineb kogu kultuur arhetüüpidele ja müütilistele motiividele. Kursuse käigus teadvustab õpilane tänapäeva kirjanduse seoseid näiteks antiikmütide ja eestlaste mütoloogilise maailmapildiga.
Õppesisu	Pärimus ja folkloor. Rahvaluule olemus, põhiliigid ja žanrid. Folkloor internetis ja avalikus ruumis. Müüdid tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas. Intertekstuaalsus. Argimütoloogia. Muinasjutt kirjanduses (nt Paul-Eerik Rummo „Tuhkatriinumäng“, Jaan Kaplinski „Kaks päikest“, Maurice Maeterlinck „Sinilind“, Joanne Harris „Ruunimärgid“, Neil Gaiman „Coraline“, Dino Buzzati „Koer, kes oli näinud jumalat“, Paulo Coelho „Alkeemik“, Antoine de Saint-Exupéry „Väike prints“). Müüdi olemus ja liigid. Müütiline aeg ja ruum. Eri rahvaste loomis- ja hävingumüüte. Antiikmüüdid ja Homerose eeposed Euroopa kirjanduse lätena. Sophoklese „Kuningas Oidipus“. Antiikmütide tõlgendused (nt Oscar Wilde „Dorian Gray portree“, Bernard Shaw „Pygmalion“, Margaret Atwood „ Piibel kui Euroopa kultuuri tüvitekst. Piiblilood ja nende tõlgendused (nt „Aadama mäng“, Dante Alighieri „Jumalik komöödia“, Mihhail Bulgakov „Meister ja Margarita“, Hermann Hesse „Eurooplane“, Anton Hansen Tammsaare „Juudit“, Ain Kalmus „Juudas“, Friedebert Tuglas „Poeet ja idioot“). Piiblimotiivid luules (nt Johann Wolfgang Goethe, Marie Under, Betti Alver, Ernst Enno, Karl Ristikivi, Uku Masing, Doris

	Kareva). Vana ja uue testamendi tegelasi. Piiblilood teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater, arhitektuur jm). Arhetüüp kirjanduses. Arhetüüpsed teemad, süžeed ja rändmotiivid. Kirjandusteoste arhetüüpsed tegelasi (nt Miguel de Cervantes „Don Quijote”, Molière „Don Juan”, William Shakespeare „Hamlet”, Johann Wolfgang Goethe „Faust“, Bram Stoker „Dracula”, August Gailit „Toomas Nipernaadi“). Arhetüüpsed lood teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater, arhitektuur jm). Eepos. Keskaegsed kangelaseeposed. Kangelase arhetüüp. Islandi eepika. Iiri saagad. Põhjamaade müüte. Villy Sørensen „Ragnarok. Jumalate lugu”. Rahvuseeposed (nt Elias Lönnrot „Kalevala“). „Kalevipoeg” kui tüvitekst. Rahvuseepose sünnilugu, tegelased ja motiivistik. „Kalevipoja” tegelaskujud ja motiivid kirjanduses (nt Kalju Lepik, Kalev Kesküla, Olavi Ruitlane, Contra, Kivisildnik, Friedebert Tuglas, Enn Vetemaa, Kerttu Rakke, Kristian Kirsfeldt), teistes kultuurivaldkondades (nt koomiks, kujutav kunst, muusika, teater) ja avalikus ruumis (nt reklaam, meemid, poliitika, tänavakunst). Eestlaste mütoloogiline maailmapilt (nt Friedrich Robert Faehrmann, Matthias Johann Eisen, Lennart Meri, Hasso Krull, Valdur Mikita). Mütoloogilised narratiivid ja tegelased eesti folklooris ja kirjanduses (nt August Kitzberg „Libahunt“, Aino Kallas „Hundimõrja“, Anton Hansen Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan”, Andrus Kivirähk „Rehepapp”, Friedebert Tuglas „Maailma lõpus”, Eesti mütoloogiline maailmapilt teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater jm). Mütoloogiline mõõde eri žanrites. Maagiline realism (nt Gabriel García Márquez „Kadunud aja meri”, Jorge Luis Borgesese novelle, Ben Okri „Jumalaid hämmastades”, Haruki Murakami „Elevant haihtub”, Leslye Walton „Ava Lavenderi iseäralikud ja kaunid kannatused“, Patrick Süskind „Parfüüm”; Mehis Heinsaare, Andrus Kivirähki, Edvin Aedma novelle). Moondumismüüdid (nt Franz Kafka „Metamorfoos”). Õuduskirjandus (nt Edgar Allan Poe, Howard P. Lovecraft, Stephen King, Herta Laipaik, Indrek Hargla). Lüüriline luule (nt Hanneleele Kaldmaa, Joosep Vesselov). Mõisted: allusioon, arhetüüp, eepos, folkloor, intertekstuaalsus, maagiline realism, mütoloogia, müüt, paroodia, pärimus, saaga, tüvitekst, õuduskirjandus.
Õpitulemused	Õpilane 1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, ilukirjandusteoste katkendeid ja kursuse sisuga seotud teabetekste;

	2) analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi 3) mõtestab pärandkultuuri olemust, funktsioone, väljendusvõimalusi ja tähendust tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal; 4) nimetab müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ning arhetüüpeid müüdimotiive, leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest; 5) analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ning esteetilistest väärtustest lähtuvalt; 6) kirjeldab eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu, kultuuri-ja rahvusloolist tähtsust, nimetab eepose arhetüüpeid tegelasi, teemasid ja motiive ning analüüsib nende kasutamist teiste autorite loomingus; 7) analüüsib ja hindab luule-, proosa-ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; 8) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara
Lõiming	Ajalugu: ajastu ülevaade kunstiõpetus- ajastu kujutamine kunstis muusikaõpetus- vastava ajastu muusika Kunst- piibli teemalised teosed
Hindamine	Õpilane esitab essee, rühmatööna valmib esitluse eepose kohta, soovitusliku kirjanduse vastamine
Õppekaigud, projektid	Võimalusel KUMU külastamine Teatri (Tallinn. Tartu. Rakvere) külastamine
Õppekirjandus	Kala, Martin (koost) 2008. Eesti mütoloogiad. Tallinn: Eesti Päevalehe AS. Kasak, Enn 1999. Müüdist. (Mis on müüt ja mis ei ole müüt). <i>Akadeemia</i> 1, 32-47 Hermann Hesse novelli "Eurooplane" loeb Lembit Ulfsak; Marin Laak. Mis on su nimi, Kalevipoeg (5 osa). Eepos eesti kirjanduse alustekstina. Eepose sünnilugu. ERRi arhiiv 2005; Audio - ja viideomaterjalid

Kursus „Identiteet ja eesti kirjandus“	21 tundi
Klass	G1 II poolaasta
Kursuse eesmärk	Kursus aitab õpilasel mõista kirjanduse rolli identiteetide peegeldaja ja kujundajana, ühtlasi näidata, kuidas identiteedid ajas ja ruumis dünaamilise ja dialoogilise protsessi käigus muutuvad, samastumist ja eristumist võimaldavad. Kursuse

	fookuses on rahvusliku identiteediga –eeskätt eestlusega – seotud teemad ja probleemid nii ajaloo kui ka tänapäeva vaatenurgast. Laiemalt käsitletakse mitmesuguseid rahvuskultuurilisi identiteete, mille tuumväärtused avanevad kirjanduslike narratiivide (lugude) ja kujundite kaudu.
Õppesisu	Rahvuslikud narratiivid, sümbol- ja väärtussüsteemid kirjanduses. Läti Henriku kroonika. Eesti kirjanduse ja eestluse teke (nt Kristjan Jaak Peterson, Friedrich Robert Faehlmann) Rahvuslik ärkamisaeg (nt, Lydia Koidula, Friedrich Reinhold Kreutzwald „Kalevipoeg“, Eduard Bornhöhe „Tasuja“). Ärkamisaja sündmuste ja isikute kujutamine kirjanduses (nt Maimu Berg „Seisab üksi mäe Vabadussõda ja omariikluse sünn (nt Albert Kivikas „Nimed marmortahvil“, August Gailit „Isade maa“, Peet Vallak „Epp Pillarpardi Punjaba potitehas“). Eestlase ja eestluse kujutamine kirjanduses. Põlvkondlikud püüdlused ja ideaalid, väärtused ja traditsioonid (nt Noor-Eesti ja Siuru; Eduard Vilde „Mäeküla piimamees“, August Gailit „Toomas Nipernaadi“, Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus“ I, Jaan Kross „Wikmani poisid“, „Paigallend“, Emil Tode „Piiririik“, Andrus Kivirähk, „Mees, kes teadis ussisõnu“. Loodus ja keskkond identiteedi kujundajana. Paigaidentiteet minevikus ja tänapäeval, eestlase muutunud elukeskkond (nt Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus“, August Mälg „Õitsev meri“, Juhan Smuul „Muhu monoloogid“, Mati Unt „Sügisball“, Tõnu Õnnepalu „Paradiis“, Valdur Mikita „Kukeseene kuulamise kunst“). Looduslühirika (nt Juhan Liiv, Ernst Enno, Villem Grünthal-Ridala
Õpitulemused	Õpilane 1) loeb läbi vähemalt kolm proosa-või draamateost ja ühe luulekogu, vahendab oma lugemis-ja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes; 2) analüüsib ja tõlgendab erinevate identiteedivormide kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, kirjutab loetud teostele tuginedes arutluse; 3) kirjeldab ja võrdleb kirjandusteostele tuginedes eestlase kultuurimälu ja väärtusmaailma muutumist eri ajajärgudel; 4) arutleb loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, probleemide ja sündmuste üle ning toob nende kohta tekstist näiteid; 5) analüüsib ja tõlgendab loetud proosa-ja draamateoste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelassuhteid ja -kõnet, sündmustikku ja kompositsiooni;

	6) analüüsib ja mõtestab luuletuste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema ja põhimotiivid, iseloomustab lüürlist aegruumi ja vaatepunkti, seostab kujundiloomet, meetrikat ja stroofikat sisuga, kirjeldab luuletuste meeleolu ning avab nende tähendusi; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara
Lõiming	Kursuse õppesisu käsitledes saab kujundada kõiki keele ja kirjanduse valdkonnapädevusi ning toetada teisi ainevaldkondi, sealhulgas mõista kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuurilist väärtust ning tähtsust õpilase arengus; väärtustada kirjandust kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; teadvustada keelt identiteedi osana; mõista, analüüsida ja hinnata kriitiliselt erinevaid kirjandustekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet; arendada lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma; täiendada enda keele- ja kultuuriteadmisi; uurida ja võrrelda ühiskondlikke ja kultuurilisi sündmusi ning nähtusi nii mineviku kui ka tänapäeva vaatepunktist, ka ajateljele asetatuna (lõiming ajaloo), vaadelda kollektiivseid identiteete ühiskonnaprotsesside dünaamika kontekstis (lõiming ühiskonnaõpetusega), tunnetada rahvuskultuurilist identiteeti keelelise identiteedi omandamise kaudu (lõiming eesti keelega), jne;
Hindamine	Hinnatakse õpilaste analüüsimisoskust, esitluste tegemise oskust ja kohustusliku kirjanduse lugemust. Arvestuslikke kirjalikke töid hinnatakse protsentides 0–100%
Õppekäigud, projektid	Õppekäigud erinevatesse kirjanduslikesse paikadesse- Albusse, Palamusele. A. H. Tammsaare majamuuseum
Õppekirjandus	S. Nootre „Kirjanduse kõnekus“ II, ERR.
Õppematerjalid	Annus, Epp 2000. Kirjanduskaanon ja rahvuslik identiteet, 1, 10–17. Assmann, Jan 2012. Kollektiivne mälu ja kultuuriline identiteet. Akadeemia, 10, 1775–1786. Ehala, Martin 2018. Identiteedimärgid. Ühtekuuluvuse anatoomia. Tallinn: Künnimees. Lotman, Juri 2013. Kultuurimälu. Akadeemia, 10, 1736–1746. Olesk, Sirje 2007. Kirjandus, kirjanik ja identiteet. Looming, 8, 1249–1255. Tamm, Nele 2024. Identiteedi mõistest läbi erinevate teooriate. Tallinn Ülikool; https://andragoogika.tlu.ee/identiteedi-moistest-labi-erinevate-teooriate/ . Valk, Aune 2018. Identiteet avatud maailmas. Eesti inimarengu aruanne 2016/2017; https://2017.inimareng.ee/static_assets/pdf/EIA%20

	2016%E2%80%9317%204.5.%20Identiteet%20avatud%20maa ilmas.pdf. Veidemann, Rein 2021. Mõeldes kirjanduse asendile eesti kultuuris... Edasi.org, 03.07; https://edasi.org/87613/rein-veidemann-moeldes-kirjanduse-asendile-eesti-kultuuris/. Veidemann, Rein 2023. Eesti kultuuri semiootika ehk Kuidas mõista eesti kultuuri. Tartu: Ilmamaa. Eesti muuseumid Kreutzwaldi muuseum Võrus; https://lauluisa.ee/. Koidula muuseum; https://www.parnumuuseum.ee/koidula. Jakobsoni talumuuseum Kurgjal; https://maaelumuuseumid.ee/c-r-jakobsoni-talumuuseum/. Juhan Liivi muuseum Alatskivil; https://muusa.ee/. Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus Tallinnas; https://www.utkk.ee/. Tammsaare muuseum Vargamäel; https://www.vargamae.ee/muuseum/. Tammsaare, Vilde ja Undi muuseumid Tallinnas; https://kirjanduskeskus.ee/. Eesti Kirjandusmuuseum; https://kreutzwald.kirmus.ee/. Teatri- ja muusikamuuseum; https://www.ajaloomuuseum.ee/kulastamine/majad/teatri-ja-muusikamuuseum.
--	--

Kursus „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I”	21 tundi
Kursuse läbiviimise aeg	G2 1pa (11 klass)
Kursuse eesmärk	1. Kujundada terviklik kirjandus- ja kultuurilooline teadmiste süsteem ning ajatelg edasisteks kirjandusõpinguteks. 2. Anda ülevaade maailmakirjanduse kujunemisetappidest, ajastute- ja vooludevahelistest seostest, nimetades perioodide ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed. 3. Ülevaateteemade kõrval on tähtis otsida tekstidest ajastule või voolule iseloomulikku, et õpikust loetut või õpetaja räägitut kinnistada. 4. Kirjandusõpetuses on oluline tõmmata paralleele, võrrelda ja leida erinevusi näiteks selles, mida on inimene väärtustanud ning kuidas on moraalsed tõekspidamised ja esteetilised maitsehoiakud aegade jooksul muutunud. 5. Tekib mõistmine, et eesti kirjandus on maailmakirjanduse lahutamatu osa. 6. Kursuse lõpus kinnistub arusaam, et kirjandus ei ole eraldiseisev nähtus, vaid moodustab ajaloo ning kunstivooludega maailmavaatelse terviku.

Õppesisu	Teemad Kirjandusloo peajooni ja põhinähtusi. Kirjandusperioodide ja -voolude kujunemine ning muutumine antiigist kuni romantismini. Eepika, lüürika ja dramaatika arenguid kirjandusloos. Dramaatika. William Shakespeare, Molière, Johann Wolfgang Goethe, Friedrich Schiller, Lydia Koidula Lüürika ja lüroepika. Aleksandr Puškin, George Gordon Byron, Sándor Petőfi, Heinrich Heine, Kristjan Jaak Peterson, Lydia Koidula). Eepika. Eepos antiigis, keskajal ja romantismis. Novelli teke ja areng (nt Giovanni Boccaccio, Edgar Allan Poe Romaani teke ja areng (nt Rabelais, Cervantes). Valgustuskirjandus
Õpitulemused	Õpilane 1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi; 2) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust antiikkirjandusest romantismini ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; 3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi; 4) eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; 5) kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle; 6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Lõiming	Ajalugu- vastava ajastu ühiskondlik poliitiline olukord antus ajastute teostes Kunstiõpetus- ajastule iseloomulikud kunstiliikide võrdlemine kirjandusžanritega
Hindamine	Hinnatakse õpilaste analüüsimisoskust, esitluste tegemise oskust ja kohustusliku kirjanduse (3 teost vabal valikul ja üks luulekogu) lugemust.
Õppekäigud, projektid	Tallinna Kirjanduskeskus, Tammsaare muuseum. Avatud näitused Tallinnas, Tartus ja Narvas
Õppekirjandus	A. Nahkur „Antiigist postmodernismini“ Gümnaasiumi lugemik. ERR , töölehed.

Kursus „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II ”	35 tundi
Kursuse läbiviimise aeg	G2
Kursuse eesmärk	Kursuse eesmärk on süüvida põhjalikumalt ilukirjanduse olemusse: uurida põhiliike ja -žanre, anda ülevaade žanride kujunemisest ja mitmekesisusest ning neid iseloomustavatest tunnustest. Õpilane laiendab, süvendab ja kinnistab oma teoreetilisi teadmisi tekstikatkendite ning tervikteoste analüüsi ja tõlgendusega. Kursuse jooksul peab õpilane läbi lugema vähemalt 4 proosateost.
Õppesisu	Teemad Realismi kujunemine ja tunnused maailmakirjanduses Modernistlikud suundumused luules. Eesti luule alates 20. sajandist. Modernistlikud suundumused proosas. Fjodor Dostojevski, Lev Tolstoi Eduard Vilde, August Kitzberg, Juhan Liiv) Anton Hansen Tammsaare, Gustav Suits, Marie Under, Jaan Kaplinski, Hando Runnel, Viivi Luik,
Õpitulemused	Õpilane 1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi; 2) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust realismist kuni 21. sajandi kirjanduseni ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; 3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi; 4) eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; 5) kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle; 6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Lõiming	Ajalugu- vastava ajastu ühiskondlik poliitiline olukord antud ajastute teostes. Kunstiõpetus- ajastule iseloomulikud kunstiliikide võrdlemine kirjandusžanritega .

Hindamine	Hinnatakse õpilaste analüüsimisoskust, esitluste tegemise oskust ja kohustusliku kirjanduse (3 teost vabal valikul ja üks luulekogu) lugemust Arvestuslikke kirjalikke töid hinnatakse protsentides 0–100%
Õppekäigud, projektid	Kui kinokavas on sobiv film, siis ühiskülastus kinno, Fr. Tuglase majamuuseum Tallinna Kirjanduskeskus
Õppekirjandus	S. Nootre „Kirjanduse kõnekus“ II , ERR

Kursus „ Kirjandus ja ühiskond“	21 tundi
Klass	G3
Kursuse eesmärk	Kursus võimaldab õpilasel kirjanduse kaudu paremini mõista ümbritsevat maailma, inimese ja ühiskonna suhteid, aga ka kirjanduse laiemat ühiskondlikku tähendust ja olulisust maailmas toimuvate muutuste märkamisel, teadvustamisel, mõtestamisel ja kujundamisel Kursus võimaldab kirjanduse kaudu analüüsida nii mineviku kui ka tänapäeva ühiskonna probleeme.
Õppesisu	Teemad: Kirjanduse positsioon ja funktsioon ühiskonnas Kirjandus mõttevoolude mõjuväljas Poliitilise tegelikkuse mõju kirjandusele Kirjandus ühiskondlike protsesside peegeldajana Kirjandus võrgustunud ja üleilmastunud kultuuris Kirjandus ja tulevikuühiskonnad Teosed Kafka „Protsess“, Virginia Woolf „Tuletorni juurde“, Vaino Vahing „Kaunimad jutud“. Eksistentsialism (nt Jean-Paul Sartre „Kinnine kohus“, Albert Camus „Võõras“ ja „Katk“, Mati Unt „Sügisball“ Anton Hansen Tammsaare „Ma armastasin sakslast“, Emil Tode „Piiririik“ Arvo Valtoni novellikogud „Kaheksa jaapanlannat“ ja „Mustamäe armastus“, Jaan Kross „Keisri hull“, Viivi Luik „Seitsmes rahukevad“). Sass Henno, „Mina olin siin“, George Orwell „1984“
Õpitulemused	Õpilane: 1) loeb läbi vähemalt kolm proosa-või draamateost ja ühe eesti autori luulekogu, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes;

	2) arutleb kirjanduse ja ühiskonna omavaheliste suhete üle, nimetab kirjandusteose loomet ja vastuvõttu mõjutavaid tegureid ja toob nende kohta näiteid; 3) iseloomustab põhjalikumalt vähemalt kahe autori loomingut, määrab nende teoste koha ajastus, voolus või rahvuskirjanduses; 4) toob loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes näiteid ajastu ja inimese kujutamisest, arutleb teoses käsitletud ühiskondlike probleemide ja väärtuste üle; 5) analüüsib kirjandusteost mõne 20.või 21. sajandi mõtte- või kirjandusvoolu kontekstis, leiab tekstist iseloomulikke tunnuseid ja näiteid 6) eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi viise, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Lõiming	Ajalugu- vastava ajastu ühiskondlik poliitiline olukord antud ajastute teostes.
Hindamine	Hinnatakse õpilaste analüüsimisoskust, esitluste tegemise oskust ja kohustusliku kirjanduse (3 teost vabal valikul ja üks luulekogu) lugemust..
Õppekäigud, projektid	Kui kinokavas on sobiv film, siis ühiskülastus kinno, Vabamu muuseumisse
Õppekirjandus	Kirjandusväljaanded (nt Keel ja Kirjandus, Looming, Vikerkaar, Värske Rõhk, Sirp). Kirjandussaated teles ja raadios. Kirjandusfestivalid ja -üritused (Prima Vista, HeadRead, Kirjandustänav festival, luuleprõmm). Kirjandusauhinnad (Maarja Kangro „Minu auhinnad“).

2.3. EESTI KEEL TEISE KEELENA

2.3.1. Õppeaine kirjeldus

Muu kodukeelega õpilased õpivad eesti keelt teise keelena eesmärgiga lõimuda Eesti ühiskonda, osaleda aktiivselt ühiskondlikus tegevuses, jätkata õpinguid eesti keeles ning tulla edukalt toime tööturul. Õppekava seab eesmärgiks jõuda gümnaasiumi lõpuks eakohase C1-keeleskustasemeni. Nii kõrge keeleskustaseme saavutamiseks kasutame keele- ja kultuurikeskkonna kõiki võimalusi. Lisaks tõhusale õppele eesti keele tundides on eesti keelt vaja kasutada teiste ainete õppimisel ning aktiivsel suhtlemisel väljaspool kooli, huvihariduses jm.

Eesti keele teise keelena tundides kasutame tänapäevaseid ja kaasahaaravaid õppematerjale ning autentseid lugemis- ja kuulamistekste, mis hoiavad õpilasi kursis ühiskonnas toimuvaga ja toetavad eesti keele kasutamise soovi. Keeletundides kasutame inspireerivaid aktiivõppemeetodeid, mis toetavad eri õpistiiliga õpilasi, võimaldavad õpilastel keelt eesmärgipäraselt kasutada ning aitavad kujundada keelest süsteemse arusaamise. Õppeprotsessis arendame oskust teha koostööd ja töötada iseseisvalt ning kasutada tõhusaid keeleõppevõtteid. Kasutame keelekeskkonna võimalusi: suuname jälgima eestikeelset meediat, suhtlema eesti keeles väljaspool koolitunde, osalema eestikeelsetel üritustel, kutsume tundidesse eesti keelt kõnelevaid külalisi jmt. Eesti keelt õppides väärtustame ka teisi keeli ja kultuure, eriti õpilaste päritolu kultuuri.

Eesti keele kui teise keele õppes keskendume viiele laiale teemavaldkonnale: Eesti ja maailm; kultuur ja looming; keskkond; haridus ja töö; inimene ja ühiskond. Iga valdkonnaga tegeleme korduvalt vastavalt õpilaste keeleskustasemele, kogemustele, huvidele ning vajadustele. Valdkonnad on igapäevaelus omavahel põimunud ning samamoodi käsitleme neid ka keeleõpetuses. Eesti keele tunnis suhtleme eesti keeles.

Eesti keele kui teise keele õpetaja teeb koostööd eesti keeles õpetavate muude ainete õpetajatega, et toetada teiste ainete omandamist keeleliselt ning aidata õpilastel näha ainetevahelisi seoseid.

Eesti keele kui teise keele õpetamisel lähtume ainevaldkonna „Keel ja kirjandus“ alus- ja üldpõhimõtetest.

2.3.2. Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Gümnaasiumilõpetaja saavutab C1-keeleskustaseme, mis tähendab, et ta

- 1) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) tunneb ja kasutab eestikeelset meediat, jälgib Eestis toimuvat;
- 3) mõistab üksikasjalikult pikemaid ja keerukamaid eri valdkonna tekste;
- 4) kasutab keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult enamikes suhtlusolukordades;
- 5) arutleb olulistel ühiskondlikel teemadel; väljendab, põhjendab ja kaitseb oma arvamusi ja seisukohti täpselt ja lüüdlaselt;
- 6) kirjutab sobiva ülesehituse ja väljenduslaadiga eri žanris ja stiilis tekste.

2.3.3. Õpitulemused

Õpilane:

- 1) mõistab eri pikkuse ja keerukusega ning eri žanridesse ja liikidesse kuuluvaid suulisi ja kirjalikke tekste;
- 2) jälgib ja mõistab eri teemadel ettekandeid, mõttevahetust ja väitlust, suudab vajaliku teabe konspekteerida;
- 3) mõistab huumorit, irooniat, allteksti ja idiomaatilist kõnepruuki sisaldavat teksti;
- 4) saab aru keerukamate tegevusjuhistest, toodete ja teenuste tutvustustest ning muudest juhenditest ja juhistest;
- 5) leiab, sünteesib, teeb kokkuvõtte ja edastab eri allikatest pärit teavet ning seisukohti;
- 6) väljendub selgelt ja täpselt, ladusalt ja loomulikult, paindlikult ja mõjusalt enamikes suhtlusolukordades;
- 7) peab selge ja loogilise ettekande keerukal teemal, arendab mõtet, laiendab ja põhjendab oma seisukohti, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte;
- 8) osaleb arutelus, väitleb abstraktse teema üle, põhjendab oma seisukohti ja teeb kaaslastega koostööd;
- 9) kirjeldab selgelt ja üksikasjalikult, kuidas mingit toimingut läbi viia ning edastab ladusalt juhiseid;
- 10) kirjutab argumenteeritud arvamustekste keerukamatel teemadel, kasutab mitmest allikast pärit teavet, arendab mõtet, esitab põhjendatud poolt- ja vastuväiteid, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte;
- 11) kirjutab loovtekste isikupärase stiilis;
- 12) valdab rikkalikku sõnavara ja mõistab kujundlikku keelt, väljendub selgelt, ladusalt ja varieeruvalt;
- 13) valdab grammatika tarindeid;
- 14) hääldab sõnu ja lauseid selgelt ja loomulikult;
- 15) arvestab keeleliste vahendite valikul suhtluse eesmärki, partnerit ja olukorda;
- 16) ühendab lausungid selgelt ja loogiliselt sidusaks tekstiks, liigendab teksti lõikudeks;
- 17) järgib õigekirjareegleid.

2.3.4. Üldpädevuste arendamine

Teemavaldkonna “Eesti ja maailm” õpitulemused toetavad üldpädevusi:

- kultuuri- ja väärtuspädevus (nt suutlikkus tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega);
- sotsiaalne ja kodanikupädevus (nt suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust) aga ka teiste pädevuste kujundamist.

Teemavaldkonna “Kultuur ja looming” õpitulemused toetavad üldpädevusi:

- kultuuri- ja väärtuspädevus (nt suutlikkus tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust);
- suhtluspädevus (nt suutlikkus lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust);

- digipädevus (nt suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust), aga ka teiste pädevuste kujundamist.

Teemavaldkonna „Keskkond ja tehnoloogia“ õpitulemused toetavad üldpädevusi:

- kultuuri- ja väärtuspädevus (nt suutlikkus tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust loodusega, väärtustada looduslikku mitmekesisust);
- matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus (suutlikkus mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt);
- digipädevus (nt suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel), aga ka teiste pädevuste kujundamist.

Teemavaldkonna „Haridus ja töö“ õpitulemused toetavad üldpädevusi:

- enesemääratluspädevus (nt suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri);
- suhtluspädevus (nt suutlikkus ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste; koostada eri liiki tekste, nt motivatsioonikiri);
- ettevõtlikkuspädevus (nt suutlikkus kasutada omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; rakendada finantskirjaoskust), aga ka teiste pädevuste kujundamist.

Teemavaldkonna „Inimene ja ühiskond“ õpitulemused toetavad üldpädevusi:

- sotsiaalne ja kodanikupädevus (nt suutlikkus teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel);
- suhtluspädevus (nt suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada);
- kultuuri- ja väärtuspädevus (nt suutlikkus tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust), aga ka teiste pädevuste kujundamist.

2.3.5. KURSUSED

1. kursus Teema: Inimene ja ühiskond I		Alateema 1: Inimene kui indiviid
		Alateema 2: Inimeste suhtlus
Eelduskursus	Omandatud põhiharidus PRÕK, eesti keel teise keelena õpitulemused	
Kursuse läbiviimise aeg	G1-1	
Kursuse maht	21 tundi	

Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2 keeletaseme keelepädevust teemal „Inimene ja ühiskond“, mis tähendab, et õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.
Kursuse sisu	Inimene kui indiviid. Iga inimese kordumatu eripära. Minapilt Inimese loomus ja käitumine Inimsuhted: isiklikud, emotsionaalsed, sotsiaalsed Erinevate rahvaste kultuuri-, keele- ja käitumistavad. Armastus, sõprus Perekond ja peresuhted Väärtushinnangute kujunemine. Vaba aja veetmine. Erinevad hobid. Koduloomad
Lõiming teiste õppeainetega	Kirjandus: Inimsuhted. Inimeste vastuoludesse sattumine Inimeseõpetus: Minapilt, iseloomuomadused, kõlblusnormid, armastus, sõbrad, perekord, perekondlikud suhted, inimese psühholoogilised vajadused (nt kuuluvustunne, enesehinnang). Ühiskonnaõpetus: peremudelid eri kultuurides ja ajaloos, vanemate rollide muutumine. Rahatarkus: Kulud hobidele ja vaba aja veetmisele, pere eelarve koostamine
Õppekäigud/projektid	-
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärke ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmiste, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi teiste õppeainete omandamisel ja vastupidi.
Kursuse õpitulemused	• valdab teemaga seotud sõnavara; • oskab rääkida ja kirjutada endast, välimusest, iseloomust, hobidest, koduloomades, vaba aja veetmise viisidest;

	• esitab ülevaate ja soovitused kodukoha vaba aja veetmise võimalustest ning argumenteerib valikuid; • koostab selgeid, üksikasjalikke kirjeldusi oma huvidega seotud teemadel; • teeb vahet tõelise sõpruse ja internetisõpruse vahel; • oskab rääkida ja kirjutada perekonnast, elu eri etappidest, usuprobleemidest, noorte probleemidest ja kõlblusest; • väärtustab inimlikku ja kultuurilist mitmekesisust; • suhtub sallivalt eri kultuuride esindajate käitumistavadesse ja kõlblusnormidesse; • koostab pere eelarve; • loeb, mõistab teemakohaseid tekste ja leiab tekstist olulisema; • oskab avaldada oma arvamust, esitada poolt- ja vastuargumente ning teha kokkuvõtet nii kirjas kui kõnes.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Selleks seab õpilane endale õpieesmärged ning annab õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmiste, oskuste, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoimingu (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursuse lõpus on hindeline kontrolltöö, sh teemakohane arutlev kirjand ja/või ümberjutustus, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide täitmist kui õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test;

	2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, arvamusavaldus) Hindelist testi võib läbi viia ka lõimitult, kooskõlastades õpilastega.
Õppematerjalid	1. Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) 2. Aino Siirak, Anneli Juhkama. Kõnele ja kirjuta õigesti (KK). Kirjastus Koolibri, Tallinn, 2008 Riigieksamite testid. Meedia ja perioodika väljaanded, audio ja videovahendid, töölehed jm õpetaja poolt vajalikuks peetav materjal.
Soovituslik kirjandus	https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-eesti-keel-eesti-keele-opik-gumnaasiumile/
Kursuse väljund	Õpilane: - Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. - On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. - Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

2. kursuse Teema: Haridus ja töö Alateema 1: Haridus Alateema 2: Inimene kui indiviid	
Kursuse läbiviimise aeg	G1, II poolaasta
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2 keeletaseme keelepädevust teemal „Haridus ja töö“, mis tähendab, et õpilane: Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma.

	• On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.
Kursuse sisu	Eesti Haridussüsteem Riiklikud ja eraõppeasutused, koolitused, huviharidus Kohustuslik kooliharidus, iseõppimine Kutseharidus Koolikeskkond ja –traditsioonid, noorteorganisatsioonid Koolivägivald Edasiõppimisvõimalusi Eestis ja välismaal Elukestev õpe
Lõiming teiste õppeainetega	Karjääriõpetus: haridussüsteem, kõrg- ja kutsekoolid, õppimisvõimalused Rahatarkus: õppimise rahastamine, huviharidus
Õppekäigud/projektid	-
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärgke ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi teiste õppeainete omandamisel ja vastupidi. Õpilased oskavad püstitada õpieesmärgke.
Kursuse õpitulemused	• oskab hankida teavet edasiõppimise võimaluste kohta; • oskab rääkida, millistes õppeasutustes õpilased võiksid õpinguid jätkata; • oskab rääkida õpilasvahetusest, koolielust, kooli traditsioonidest, distantsoõppe kogemustest, õpilasesindusest ja rebaste ristimisest; • oskab nimetada koolitüüpe; • arutleb ideaalse õpetaja ja õpilase teemal; • räägib, kirjutab oma eelistustest edasiste õpingute valikutest (nt kõrgkoolis või kutsekoolis). • oskab rääkida suhetest klassikaaslastega ja koolikiusamise teemal; • oskab arutleda teemal, millised on kiusamise (mh narrimise) viisid;

	• mõistab elukestva õppe vajadust tänapäeval; • koostab eri liiki tekste (nt taotlus direktorile, motivatsioonikiri, pöördumine kõrgkooli vastuvõtukomisjonile); • väärtustab õppimist gümnaasiumis ja kõrgkoolis kui elukestva õppe osa; • mõistab eri pikkuse ja keerukusega kirjalikke tekste hariduse teemal; • oskab avaldada arvamust, esitada poolt- ja vastuargumente ning teha kokkuvõtet; • jälgib ja mõistab eri teemadel mõttevahetust ja väitlust. • kirjutab argumenteeritud arvamustekste edasiõppimisvõimaluste teemal, kasutab mitmest allikast pärit teavet, arendab mõtet, esitab põhjendatud poolt- ja vastuväiteid, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte; • oskab avaldada arvamust, esitada poolt- ja vastuargumente ning teha kokkuvõtet; • osaleb arutelus ning väitleb teema üle; • põhjendab oma seisukohti ja teeb kaaslastega koostööd; • väljendub selgelt ja täpselt, ladusalt ja loomulikult, paindlikult ja mõjusalt enamikes suhtlusolukordades. • leiab, sünteesib, teeb kokkuvõtte ja edastab eri allikatest pärit teavet ning seisukohti;
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursuse lõpus on hindeline kontrolltöö, sh teemakohane arutlev kirjand, taotlus ja/või motivatsioonikiri ja/või pöördumine, et

	kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide täitmist kui õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, arvamussavaldus) Hindelist testi võib läbi viia ka lõimitul, kooskõlastades õpilastega.
Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-eesti-keel-eesti-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid
Soovituslik kirjandus	Lingid ja viited Ühe minuti loeng https://novaator.err.ee/k/uhe-minuti-loeng Külalistund CV keskuse poolt https://www.cvkeskus.ee/ Tagasi kooli e-tunnid ja külalistunnid https://tagasikooli.ee/ Ülikoolide koduleheküljed: https://ut.ee/et/avaleht, https://www.tlu.ee/, https://taltech.ee/ jne.
Kursuse väljund	Õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

3. kursus Teema: Eesti ja maailm I Alateemad: Eesti keel ja eesti meel. Elukeskkond. Tarbimisühiskond	
Kursuse läbiviimise aeg	G1-3, II poolaasta
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2-C1 keeletaseme keelepädevust teemadel „Eesti keel ja eesti meel“ ja „Tarbimisühiskond“, mis tähendab, et õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemadel nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.
Kursuse sisu	Eesti keel maailmas Maailma kaart ja reisimine Rahvuslik identiteet Eesti keele õppimine Ma elan siin. Kodupiirkonna lugu Emakeelepäev Tarbimisühiskond Mõistlik ja ebamõistlik tarbimine Kaubandus Eestis. E-pood Söögikohad
Lõiming teiste õppeainetega	Ühiskonnaõpetus: kultuuri mõiste kujunemine; kultuur ja inimloomus Majandusõpetus: kaubandus, tarbimine Rahatarkus: säästmine, kulud
Õppekäigud/projektid	
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärke ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles.

	Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi ainetunnis ja vastupidi.
Kursuse õpitulemused	• väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; • räägib eesti keelest, selle sugulaskeeltest; • oskab rääkida eesti keele oskuse vajalikkusest; • arendab mõtet, laiendab ja põhjendab oma seisukohti eesti keele õppimise kohta. • oskab rääkida teemal, miks keegi on hakanud eesti keelt õppima; • oskab rääkida tarbimisühiskonna mõjudest; • teab emakeelepäevast ning kirjutab e-etteütlust; • osaleb vestluses kaubanduse arengust Eestis; • õpib arutlema eri müügikohtade plusside ja miinuste üle; • saab aru toodete ja teenuste tutvustustest ning muudest juhenditest ja juhistest; • osaleb arutelus, põhjendab oma seisukohti teemal „Tarbimisühiskond – kas hea või halb?“ • mõistab eri pikkuse ja keerukusega suulisi ja kirjalikke tekste; • oskab analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega. • oskab rääkida reisimisest kui võimalusest laiendada oma maailmapilti; • oskab rääkida matka- ja reisivarustusest ja koostada kirjalikke jutukesi reisimise ja matkamise teemal; • tunneb oma kodukoha lugu ja vaatamisväärsusi; • oskab rääkida Eestist kui turismimaast ja puhkamisvõimalustest Eestis; • kirjutab argumenteeritud arvamustekste keerukamatel teemadel, kasutab mitmest allikast pärit teavet, arendab mõtet, esitab põhjendatud poolt- ja vastuväiteid, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte; • teab vahet mõistliku ja ebamõistliku tarbimise vahel; • õpib kuulnud konspekterima ja leidma tekstist üldmõtet; • osaleb arutelus, väitleb teema üle, põhjendab oma seisukohti ja teeb kaaslastega koostööd; • kirjutab argumenteeritud arvamustekste, arendab mõtet.

Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii kujundavat kui kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursuse jooksul on iga alatema järel tunnikontrollid, mille eesmärk on kontrollida sõnavara omandamist ja õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, arvamusalaldus) Hindeliste testi võib läbi viia ka lõimitul, kooskõlastades õpilastega.
Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-eesti-keel-eesti-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid

Soovituslik kirjandus	
Kursuse väljund	Õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

4. kursus Teema: Kultuur ja looming Alateema 1: Kultuur kui looming Alateema 2: Kultuuritraditsioonid ja tavad.	
Kursuse läbiviimise aeg	G2-1, I poolaasta
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2 keeletaseme keelepädevust teemadel „Kultuur kui looming“ „Kultuuritraditsioonid ja tavad“. Õpilane tutvub Eesti kuulsate kultuuritegelastega, õpib väärtustama Eesti kultuuri ja keelt.
Kursuse sisu	Kujutav kunst. Maalikunst ja skulptuur Rahva ajalooline kultuurimälu. Muuseumid Teatrikunst Muusika Filmikunst Lugemiseelistused. Raamatute olulisus Kultuuritraditsioonid ja tavad Kultuuriüritused Erinevate rahvaste kultuuritraditsioonid, tavad ja uskumused Kõnekäänud, fraseologismid Tähtpäevad
Lõiming teiste õppeainetega	Muusika- ja kunstiõpetus: Eesti muusika ja kunsti suurkujud (A.Pärt, G.Ernesaks, A.Adamson, E.Wiiralt, Navitrolla jt) ja nende looming; Eesti Laul, Eurovisioon, PÖFF jt. Ajalugu: kultuuritraditsioonide kujunemise tausta tundma õppimine. Eesti ja Eesti kultuur erinevatel ajastutel (Rootsi aeg, keskaeg, Reformatsioon, Rahvuslik liikumine, 20. ja 21.sajand); maailma religioonid Kirjandus: vanasõnad, kõnekäänud kui rahvatarkuse varamu; eesti kirjanikud ja nende teoste katkendid. Inglise keel: eri rahvaste kultuuritraditsioonide, tavade ja uskumuste võrdlemine Õpilast suunatakse väärtustama ja võrdlema oma kultuuri ja Euroopa rahvaste kultuuride pärandit ja eripärasid teemade „Erinevad inimesed ja rahvad“, „Erinevate rahvaste kultuuritraditsioonid“ raames, osalema kultuuridevahelises kommunikatsioonis. Rahatarkus: kultuuriürituste külastamine/mittekülastamine ja selle põhjused

Õppekäigud/projektid	Eesti teatri külastus (Eesti Draamateater, Rahvusooper, Vanemuine, Noorsooteater jt) Ühe kunstimuuseumi külastus (KUMU, Kunstihoone, Tarbekunstimuuseum, Tallinna Linnamuuseum, Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, Tartu Kunstimuuseum jt)
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärke ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmiste, oskuste, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi teiste õppeainete omandamisel ja vastupidi. Õpilased oskavad püstitada õpieesmärki.
Kursuse õpitulemused	• mõistab kultuuriväärtust ning tähtsust iseenda arengus; • oskab rääkida oma suhetest kultuuriga; • oskab rääkida tuntud Eesti kunstnikest ja skulptoritest (August Weizenberg, Johann Köler, Amandus Adamson) ja nende teostest; • oskab teha küsimuste põhjal esitluse Eesti kunstniku või skulptori kohta; • oskab rääkida teatriajaloost ja nüüdisaja teatrist (nt nimetab teatrižanreid, Eesti teatreid ja tuntud näitlejaid); • oskab teatrite kodulehelt uurida infot valitud teatri kohta ning teha ka selle kohta esitluse; • oskab rääkida enda muusikaeelistustest, Eesti kuulsamatest lauljatest ja muusikutest; • teab Eesti filmikunsti teoseid ning räägib oma eelistustest; • teeb valitud filmi kohta filmitutvustuse; • oskab rääkida lugemise tähtsusest ja lugemuse rollist inimese arengus; • eristab kirjandusžanreid ning räägib oma eelistustest; • oskab rääkida nii tänapäeva kui ka vana aja kommetest; • oskab rääkida Eestis toimuvatest traditsioonilistest kultuuriüritustest; • analüüsib ja väärtustab oma seotust teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; • teab ja oskab kasutada eestikeelseid kõnekäande; • mõistab huumorit, irooniat, allteksti ja idiomaatilist kõnepruuki sisaldavat teksti; • väärtustab inimlikku ja kultuurilist mitmekesisust;

	• väärtustab kunsti ja loomingut ning kujundab ilumeelt; • valdab rikkalikku sõnavara ja mõistab kujundlikku keelt, jälgib ja mõistab eri teemadel mõttevahetust ja väitlust; • väljendub selgelt, ladusalt ja varieeruvalt; • hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi; • peab selge ja loogilise ettekande keerukal teemal, arendab mõtet, laiendab ja põhjendab oma seisukohti, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeletoiminguid ja õpitulemuste saavutamise kontrollimiseks kohustuslikke ülesandeid. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) Ettekanne teemal „Kuulus eesti kultuuritegelane“ Hindeliste testi võib läbi viia ka lõimitul, kooskõlastades õpilastega.
Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-est-keel-est-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid

Soovituslik kirjandus	Lingid ja viited Ühe minuti loeng https://novaator.err.ee/k/uhe-minuti-loeng Muuseumid (KUMU, Kunstihoone, Tarbekunstimuuseum, Tallinna Linnamuuseum, Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, PoCo Muuseum, Filmimuuseum, Tallinna Toomkirik, Niguliste kirik, Eesti Rahvamuuseum, Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Kunstimuuseum jt) Eesti Kirjanduse Keskuse külastus https://www.estlit.ee/information-centre
Kursuse väljund	Õpilane: • loeb ja mõistab lihtsamaid tekste (nt uudist kultuurisündmuse kohta), • oskab seletada miks inimesed tarvivad kultuuri • oskab tuua näiteid tuntud Eesti kultuuriisikute kohta, • väärtustab eesti keelt ja kultuuri, • tunneb suurimaid rahvakalendri tähtpäevi ja teab kuidas neid tähistatakse • oskab püstitada õpieesmärke, • teab ja oskab kasutada kursuse raames õpitud eestikeelseid kõnekäande ja fraseologisme

5. kursus Teema: Inimene ja ühiskond II Alateemad: Inimene kui looduse osa. Inimeste suhted. Ühiskond kui eluvalduse kogum	
Kursuse läbiviimise aeg	G2, 2. kursus
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2 keeletaseme keelepädevust teemadel „Inimene kui looduse osa“, „Inimeste suhted“ ja „Ühiskond kui eluvalduse kogum“, mis tähendab, et õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemadel nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.
Kursuse sisu	Eluring: sünd, elu ja surm Elulaad ehk olemise viis Tervislik eluviis Tervislik toitumine Tasakaal inimese ja looduse vahel: loodushoidlik eluviis, aukartus looduse ees Vaimne tervis Sportlik eluviis Sport: spordialad, Eesti sportlased Suhtlusvahendid: loomulik keel ja sõnavalik Sotsiaalsfäär, elatustase Heategevus Ebaterved eluviisid Kuritegevus
Lõiming teiste õppeainetega	Perekonnaõpetus: olulised sündmused, rollid perekonnas, peretraditsioonid, suhted perekonnas. Kehaline kasvatus: Olümpiakangelased, tippsportlased; Bioloogia: sõltuvused, toitumishäired.
Õppekäigud/projektid	-
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult.

	Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärged ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi geograafias ja vastupidi.
Kursuse õpitulemused	• valdab elulaadiga seotud sõnavara; • oskab hankida teavet elutähtsatest asjadest. • mõistab suulisi ja kirjalikke tekste inimestest, väärtustest ja kõlblusest; • oskab hankida teavet tervislikust eluviisist ja toitumisest; • omad teadmisi toidupüramiidist; • arutleb koolitoidu üle; • mõistab inimese kohta looduses; • oskab arutleda loodushoidliku eluviisi üle; • oskab rääkida nippidest, kuidas hoida vaimset tervist ning sellest, millised tegevused toovad rõõmu igasse päeva; • valdab sportliku eluviisiga seotud sõnavara; • tunneb sportliku eluviisi eeliseid ja puudusi; • väitleb spordi kasulikkuse üle; • oskab rääkida spordialadest; • teab eesti sportlasi; • kasutab oma kõnes viisakusväljendeid; • oskab valida sõnu vastavalt suhtlusolukorrale; • arvestab keeleliste vahendite valikul suhtluse eesmärgi, partnerit ja olukorda. • peab selge ja loogilise ettekande keerukal teemal, arendab mõtet, laiendab ja põhjendab oma seisukohti, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte. • valdab majanduse ja kuritegevusega seotud sõnavara; • oskab rääkida sotsiaalsfäärist, elatustasemest, vestelda heategevusest ja selle vajalikkusest;; • oskab rääkida ebatervetest eluviisidest; • teab ebaseaduslike ainete kahjulikkust. • teab kuritegevuse liike; • mõistab kriminaalkroonikat;•peab selge ja loogilise ettekande keerukal teemal; • arendab mõtet, laiendab ja põhjendab oma seisukohti, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte.arutleb heategevuse üle;

	• kirjutab argumenteeritud arvamustekste keerukamatel teemadel, kasutab mitmest allikast pärit teavet, arendab mõtet, esitab põhjendatud poolt- ja vastuväiteid, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte erinevad vormid, • leiab, sünteesib, teeb kokkuvõtte ja edastab eri allikatest pärit teavet ning seisukohti.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursuse jooksul on iga alatema järel tunnikontrollid, mille eesmärk on kontrollida sõnavara omandamist ja õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, aramusavaldus) 5) Ettekanne teemal „Kuulus eesti sportlane“ Hindeliste testi võib läbi viia ka lõimitul, kooskõlastades õpilastega.

Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-eesti-keel-eesti-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid
Soovituslik kirjandus	Eesti Spordimuuseum https://www.spordimuuseum.ee/
Kursuse väljund (lõpptulemus mitme kursuse korral)	Õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

6. kursus Teema: Keskkond ja tehnoloogia I Alateema 1: Tehnoloogia	
Kursuse läbiviimise aeg	G2-3, II poolaasta
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2 keeletaseme keelepädevust teemal „Tehnoloogia“, mis tähendab, et õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.
Kursuse sisu	Teadus- ja tehnikasaavutused ning nende rakendamine igapäevaelus: arvuti, nutitelefon ja e-post. Interneti ohud. Teabekeskkond: infootsing ja -vahetus Meedia mõju ühiskonnale Usaldusväärsed infoallikad Eesti ajalehed ja ajakirjad Meedia kui suhtluskanal ja -vahend Keeletehnoloogilisi lahendusi igapäevaelus: elektroonsed sõnastikud, keeleõppematerjalid. Arvutipõhine keeleõpe, tõlkeabiprogrammid. Biotehnoloogia igapäevaelus: olmekeemia, kosmeetika ja toiduainetööstus.
Lõiming teiste õppeainetega	Informaatika: teabekeskkond Bioloogia: biotehnoloogia Keemia: olmekeemia Meedia ja mõjutamine: Meedia mõju ühiskonnale
Õppekäigud/projektid	-
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärgid ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles.

	Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi teiste õppeainete omandamisel ja vastupidi. Õpilased oskavad püstitada õpieesmärki.
Kursuse õpitulemused	• valdab interneti, teadus- ja tehnikasaavutuste, trüki- ja e-meediaga seotud sõnavara; • väljendab oma arvamust interneti varjatud ohtudest; • õpilane tutvub eesti suunamudijate ja youtuber'itega, oskab rääkida influencer'iks olemise plussidest ning miinustest; • oskab kontrollida allikate usaldusväärsust; • oskab hankida teavet eri allikatest; • oskab korralikult suhelda suhtlusvõrgustikus, tal on teadmised netiketi kasutamise kohta; • valdab arvutisõnavara ja igapäevaeluks vajalikku arvutikeelt; • valdab biotehnoloogiaga seotud sõnavara; • saab aru toodete ja teenuste tutvustustest ja juhistest; • kasutab aktiivselt e-sõnastikke ja keeleõppematerjale; • osaleb arutelus, väitleb arvutipõhise keeleõppe üle, põhjendab oma seisukohti ja teeb kaaslastega koostööd; • jälgib ja mõistab eri teemadel ettekandeid, mõttevahetust ja väitlust; • suudab vajalikku teavet konspekteerida; • mõistab keerulisi suulisi ja kirjalikke tekste teadusest ja tehnikasaavutustest; • leiab, sünteesib, teeb kokkuvõtte ja edastab eri allikatest pärit teavet ning seisukohti.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes.

	Kursuse lõpus on hindeline kontrolltöö, sh teemakohane arutlev kirjand, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide täitmist kui õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, arvamuse avaldus) Hindelise testi võib läbi viia ka lõimitult, kooskõlastades õpilastega.
Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-est-keel-est-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid
Soovituslik kirjandus	Lingid ja viited Ühe minuti loeng https://novaator.err.ee/k/uhe-minuti-loeng Rahvusraamatukogu haridusprogrammid: Seljata tehisintellekt https://www.rara.ee/programmid/seljata-tehisintellekt/ Tagasi kooli https://tagasikooli.ee/
Kursuse väljund (lõpptulemus mitme kursuse korral)	Õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

7. kursus Teema: Keskkond ja tehnoloogia II Elukeskkond		Alateemad: Geograafiline keskkond.
Kursuse läbiviimise aeg	G3-1 I poolaasta	
Kursuse maht	21 tundi	
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2 keeletaseme keelepädevust teemadel „Geograafiline keskkond“ ja „Elukeskkond“, mis tähendab, et õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemadel nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.	
Kursuse sisu	Keskkonna ja inimese suhted, keskkonnateadlikkus: looduslik tasakaal, puutumatu loodus Tööstus- ja kultuurmaastikud, kaitsealad Saasteallikad Prügi sorteerimine. Koduümbrus Loodusliku tasakaalu kadumisest tingitud ohud keskkonnale ja inimestele Kliima ning kliimamuutused Keskkonna jätkusuutlik areng. Rohepööre Elutingimused erineva kliima ja rahvastusega aladel Säästlik eluviis Sotsiaalne miljöo: põhirahvusest koosnev või mitmekeelne ja -kultuuriline ühiskond Ida-Virumaa eripära Elu linnas ja maal Liiklus. Turvalisus	
Lõiming teiste õppeainetega	Geograafia: Üleilmastumine ja maailmamajanduse areng, looduskatastroofid (vulkaanid, maavärinad jt), ilmastik ja kliima, kliimamuutused, kliimamuutustega seotud ohud. Põllumajandus ja selle mõju keskkonnale, põllumajandust mõjutavad tegurid, põllumajandus eri loodusolude ja arengutasemega riikides. Maailma metsad ja nende tähtsus. Metsade hävimine, kaitse ja säästlik majandamine. Elektrienergia, soojus- ja tuumaelektrijaamad,	

	taastuvad energiaallikad maailma energiaprobleemid. Looduskaitsealad ja rahvuspargid. Inimeseõpetus: sotsiaalne abi, abi vajavate inimeste rühmad, heategevus Rahatarkus: Säästlik eluviis. Bioloogia: Punane Raamat, ohustatud liigid, liigikaitse
Õppekäigud/projektid	-
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärgke ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi geograafias ja vastupidi.
Kursuse õpitulemused	• valdab keskkonnaga seotud sõnavara; • oskab rääkida, kuidas tuleb loodusesse võimalikult hoolivalt suhtuda; • oskab rääkida eesti looduskaitsest, kaitsealadest ja rahvusparkidest; • teab keskkonnaga seotud probleeme ja saasteallikaid (tööstus, liiklus, müra jne); • teab keskkonnasõbraliku elu põhimõtteid; • oskab rääkida prügi sorteerimise võimalustest ja piirkonna puhtuse ja korrashoiu teemal; • oskab võrrelda erineva kliima ja rahvastuse mõju elutingimustele. • teab säästliku eluviisi põhimõtteid; • osaleb arutelus, väitleb õpitava teema üle, põhjendab oma seisukohti ja teeb kaaslastega koostööd. • valdab keskkonnaalast infot Ida-Virumaa, sh Sillamäe kohta; • valdab maa- ja linnaeluga, liiklusega ja turvalisusega seotud sõnavara; • mõistab linna ja maaelu erinevusi, sh elukvaliteeti, sotsiaalseid suhteid, töövõimalusi, teenuseid ja keskkonda; • mõistab liikluskultuuri tähtsust ja selle mõju liiklusohutusele ja sujuvusele; • mõistab kuidas erinevad institutsioonid ja kogukonnad panustavad ühiskonna turvalisusesse;

	• kirjutab argumenteeritud arvamustekste keerukamatel teemadel, kasutab mitmest allikast pärit teavet, arendab mõtet, esitab põhjendatud poolt- ja vastuväiteid, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursuse jooksul on iga alatema järel tunnikontrollid, mille eesmärk on kontrollida sõnavara omandamist ja õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, aramusavaldu)
Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised)

	https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-eesti-keel-eesti-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid
Soovituslik kirjandus	Õõülikool. Fred Jüssi https://vikerraadio.err.ee/1608697708/ooulikool-fred-jussi-loodus-tehiskeskonnas
Kursuse väljund (lõpptulemus mitme kursuse korral)	Õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

8. kursus Teema: Eesti ja maailm II Alateemad: Eesti riik ja rahvas. Eesti ja teised riigid	
Kursuse läbiviimise aeg	G3, 1. poolaasta
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2 keeletaseme keelepädevust teemadel „Eesti riik ja rahvas“ ja „Eesti ja teised riigid“, mis tähendab, et õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemadel nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.
Kursuse sisu	Omariiklus ja kodanikuks olemine Rahvas ja võim Noored ja poliitika Stenbocki maja. President Riigikaitse. Ajateenistus Eesti geograafiline asend ja kliima Eesti rahvastik: põhirahvus, muukeelne elanikkond, uusimmigrandid; Mitmekultuuriline ühiskond Eesti kui Euroopa Liidu liikmesriik: ELi liikmesriigid, ELi töökorraldus Euroopa Liit Eesti koht maailmas: rahvusvaheline koostöö.
Lõiming teiste õppeainetega	Ühiskonnaõpetus: kultuuri mõiste ja kujunemine; kultuur ja inimloomus; välispoliitika, rahvusvahelised organisatsioonid, globaalprobleemid, Euroopa Liit ja Euroopa Liidu institutsioonid, Euroopa Liidu tegevusvaldkonnad, Euroopa Liit ja noored. Ühiskond, riik ja riigivõim, valimised ja erakonnad. Indiviid ja ühiskond, riigi kodanikud. Geograafia: asustus, linnad ja maa-asulad, linnastumine ja sellega kaasnevad probleemid; Euroopa riikide pealinnad, maailma rahvastik ja rahvastiku poliitika. Diagrammide ja graafikute kirjeldamine ja analüüs.
Õppekäigud/projektid	Õppesõit Tallinnasse Riigikokku. Projekt „Minu Riik“

Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärged ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi ainetunnis ja vastupidi.
Kursuse õpitulemused	• valdab kursuse teemadega seotud sõnavara; • mõistab riigikaitse olemust ja tähtsust, teab riigikaitse põhieesmärged ja põhimõtteid ning oskab selgitada, miks riigikaitse on vajalik iga riigi ja selle kodanike turvalisuse tagamiseks; • oskab rääkida ajateenistusest; • arutleb selle üle, kas peaksid tüdrukud sõjaväes aega teenima või mitte. • oskab koostada dialooge politsei- ja piirivalveametis. • arutleb noorte poliitikahuvi üle; • oskab rääkida presidendi tööst, valitsusest ning Eesti ministritest ja ministeeriumidest; • oskab rääkida Eesti territooriumist ning näidata eesti kaardil järvesid, soid, saari jms. • oskab selgitada mitmekultuurilisuse eeliseid ja väljakutseid; • teab ELi töökorraldust; • teab, millistesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse (nt ÜRO, UNESCO jm) Eesti kuulub ja milline on selle olulisus ja mõju Eestile; • osaleb arutelus, väitleb õpitava teema üle, põhjendab oma seisukohti ja teeb kaaslastega koostööd; • kirjutab argumenteeritud arvamustekste keerukamatel teemadel, kasutab mitmest allikast pärit teavet, arendab mõtet, esitab põhjendatud poolt- ja vastuväiteid, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii kujundavat kui kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle.

	Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursuse jooksul on iga alatema järel tunnikontrollid, mille eesmärk on kontrollida sõnavara omandamist ja õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, arvamuse avaldus) Hindelist testi võib läbi viia ka lõimitul, kooskõlastades õpilastega.
Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik, töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-est-keel-est-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid
Soovituslik kirjandus	Ühe minuti loeng https://novaator.err.ee/k/uhe-minuti-loeng Telesaade “Maailma kõige tervem rahvas” https://etv.err.ee/1609156253/maailma-koige-tervem-rahvas Eesti Arhitektuurimuuseum https://www.arhitektuurimuuseum.ee/ Eesti Rahva Muuseum https://www.erm.ee/et/erm-avas-tallinnas-lambinaituse Bastionikäigud https://linnamuuseum.ee/kiek-in-de-kok/bastionikaigud/

	Euroopa Liidu maja külastamine https://estonia.representation.ec.europa.eu/tutvustus/euroopa-liidu-maja_et#euroopa-liidu-maja Rahvusraamatukogu haridusprogrammid: Tunne Euroopa liitu https://www.rara.ee/programmid/tunne-euroopa-liitu-7-9-klass/ Kaduva maailma lävel https://etv.err.ee/kaduva-maailma-lavel
Kursuse väljund (lõpptulemus mitme kursuse korral)	Õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

9. kursus Teema: Noor inimene Eestis Alateemad: Haridus. Tööelu	
Kursuse läbiviimise aeg	G3, 2. poolaasta
Kursuse maht	21 tundi
Kursuse eesmärgid	Arendada õpilastel B2-C1 keeletaseme keelepädevust teemadel „“ ja „“, mis tähendab, et õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemadel nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.
Kursuse sisu	Teadlik eneseteostus; elukutse- ja haridustee valiku võimalusi ja karjääri planeerimine Edukuse mudel Tööotsimine: elulookirjelduse koostamine, tööleping, töövestlus Töö kui toimetulekuallikas; raha teenimine Õpilasmalev. Õpilasfirma ja ettevõtlus Tööpuudus Vastutustundlik suhtumine oma töösse; hoolivus enese ja teiste vastu Töötaja ja tööandja õigused ning vastutus, ametiühingud, katseaeg, osalise või täisajaga töö, puhkus Suhted töökollektiivis; meeldiv ja sundimatu keskkond, motiveeritud töötaja Vajalikud eeldused oma tööga toimetulekuks Puudega inimeste töö
Lõiming teiste õppeainetega	Rahatarkus: Töö kui toimetulekuallikas; raha teenimine Karjääriplaneerimine: Tööotsimine: elulookirjelduse koostamine, tööleping, töövestlus Ennastjuhtiv õppija: Teadlik eneseteostus. Vastutustundlik suhtumine oma töösse; hoolivus enese ja teiste vastu. Vajalikud eeldused oma tööga toimetulekuks Ettevõtlus: Õpilasfirma ja ettevõtlus Inimeseõpetus: Töötaja ja tööandja õigused ning vastutus, ametiühingud, katseaeg, osalise või täisajaga töö, puhkus

Õppekäigud/projektid	
Õpioskuste arendamine	Arendatakse kõiki osaoskusi (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) nii eraldi kui lõimitult. Õpilased õpivad seadma endale õpieesmärgke ning andma õpetaja suunamisel tagasisidet oma ja kaaslaste teadmiste, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas keeles. Kasutab eesti keele õppes omandatud teadmisi ja oskusi ainetunnis ja vastupidi.
Kursuse õpitulemused	• valdab tööturu, elukutsevaliku ja karjääri, töö valdkonnaga seotud sõnavara; • oskab analüüsida oma huve, oskusi ja väärtusi, et teha teadlikke otsuseid oma eluteel ja karjääris; • oskab uurida ja hinnata erinevaid elukutsevalikuid, teab hariduse ja töömaailma vahelisi seoseid ning oskab teha teadlikke karjäärivalikuid. • tunneb erinevaid edukuse mudeleid, oskab neid analüüsida ja rakendada oma eesmärkide saavutamisel; • oskab koostada CV-d ja motivatsioonikirja, mis toovad esile tema oskused ja kogemused; • teab tööintervjuule esitatavaid nõudeid • arutleb raha olulisuse üle ning tasuvatest ja /või huvitavatest elukutsetest; • mõistab tööpuuduse põhjuseid ja mõjusid üksikisiku ja ühiskonna tasandil; • oskab leida teavet vabadest töökohtadest. • oskab hinnata ja toetada kaaslaste heaolu ning mõistab töökeskkonna ja isikliku heaolu seoseid; • oskab rääkida sellest, kas on olemas n-ö meeste- ja naistetööd; • arutleb töökollektiivi keskkonna üle. • oskab rääkida töötaja õigustest ja kohustustest, sellest, millised tööd sobivad või ei sobi alaealistele; • oskab rääkida oskustest, mida tööandjad väga hindavad, ning teadmistest või isikuomadustest, mis on vajalikud konkreetsetes ametites; • teab puudega inimeste eneseteostamise võimalusi tööturul; • leiab, sünteesib, teeb kokkuvõtte ja edastab eri allikatest pärit teavet ning seisukohti;

	• kirjutab argumenteeritud arvamustekste keerukamatel teemadel, kasutab mitmest allikast pärit teavet, arendab mõtet, esitab põhjendatud poolt- ja vastuväiteid, seob allteemasid ja teeb sobiva kokkuvõtte. • osaleb arutelus, väitleb õpitava teema üle, põhjendab oma seisukohti ja teeb kaaslastega koostööd.
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Kursuse jooksul rakendatakse nii kujundavat kui kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka protsentides. Samuti arvestab õpetaja õpilase enesehindamise ja kaaslaste poolse hindamise tulemusi. Tunnis õpivad õpilased andma tagasisidet kaaslastele (nt suulised esitlused, kirjalike tööde vastastikune hindamine ja täiendamine) ja rühmatööle. Kursuse jooksul hinnatakse kõiki keeleteoimingu (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) nii eraldi kui lõimitult. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas ühte kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, keelekasutuse keerukust). Õpilaste teadmisi õpitud sõnavaras hinnatakse nii kirjalikes töödes kui ka suulistes ettekannetes. Kursuse jooksul on iga alatema järel tunnikontrollid, mille eesmärk on kontrollida sõnavara omandamist ja õpitulemuste saavutatust. Kursusehinne kujuneb hinnatavate tegevuste ja tööde põhjal, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Kohustuslikud hindelised tööd: 1) teemakohane kuulamisoskust kontrolliv test; 2) teemakohane lugemisoskust kontrolliv test; 3) teemakohane rääkimisoskust kontrolliv suuline vastus (nt monoloog, dialoog, väitlus jne); 4) teemakohane kirjutamisoskust kontrolliv ülesanne (nt (pool)ametlik kiri, kirjeldav, analüüsiv või arutlev kirjand etteantud teemal või väite põhjal, aramusavaldus) Hindeliste testi võib läbi viia ka lõimitul, kooskõlastades õpilastega.
Õppematerjalid	Inga Mangus, Merge Simmul: Eesti keele kui teise keele õppekomplekt gümnaasiumile „Minu eesti keel“ 2022 (õpik,

	töövihik, grammatikaõpik koos harjutustega, õpetajaraamat koos lahtiste töölehtedega, esitlusmaterjalid, videod ja helisalvestised) https://kirjatark.ee/muud-oppematerjalid/minu-eesti-keel-eesti-keele-opik-gumnaasiumile/ Riigieksamite testid
Soovituslik kirjandus	Karjääriõpetus: kandideerimisdokumendid (CV, motivatsioonikiri, kaaskiri), tööintervjuu
Kursuse väljund (lõpptulemus mitme kursuse korral)	Õpilane: • Mõistab kursuse raames õpitud teemal nii kirjalike kui suuliste tekstide ja teemakohaste mõttevahetuse tuuma. • On võimeline kasutama keelt loomulikult, paindlikult ja tulemuslikult teemakohastes suhtlusolukordades. • Loob õpitud teema(de)l selget, üksikasjalikku teksti ning selgitab oma vaatenurka, esitades erinevate valikute tugevaid ja nõrku külgi.

2.3.6. Lisamaterjalid

- I. Avetisjan, N. Jurtšenko “Huivitavat lugemist eesti keeles” (lisamaterjal venekeelse kooli 10. klassi eesti keele õpikule”)
- Eesti keele grammatika tabelites, Aino Siirak, Pangloss, 1998
- Eesti keele seinatabelid, Hele Metslang jt, TEA 2000
- Keeletasemetestid (B2, C1)
- T. Kasesalu, S. Ploom, H. Kubo “Eesti kõnekeel vene õppekeelega koolide vanemale astmele”
- Mare Kitsnik „Sõnajalaõis“. Gümnaasiumi eesti keele kui teise keele töövihik 2. osa, Koolibri 2020
- M. Kitsnik, L. Kingisepp: Avatud ukсед. Eesti keele õppekomplekt kesk- ja kõrgtasemele. Tallinn, TEA
- M. Kitsnik: Eesti keele õpik vene õppekeelega koolile. Tallinn, ILO, 2008.
- M. Pesti, H. Ahi: T nagu Tallinn. Eesti keele õpik kesktasemele. Tallinn, TEA, 2006
- M. Rüütli, E. Viilipus “Eesti keele õpik vene õppekeelega gümnaasiumi 12. klassile” Tallinn, Koolibri 2009
- M. Rüütli, E. Viilipus “Eesti keele töövihik vene õppekeelega gümnaasiumi 12. klassile”. Tallinn, Koolibri 2009
- M. Rüütli, E. Viilipus: Eesti keele töövihik vene õppekeelega gümnaasiumi 10. klassile, Koolibri 2007
- M. Rüütli, E. Viilipus: eesti keele töövihik vene õppekeelega gümnaasiumi 11. klassile, Koolibri 2008
- M. Rüütli, E. Viilipus: Eesti keele õpik vene õppekeelega gümnaasiumi 10. klassile, Koolibri 2007

- M. Rüütli, E. Viilipus: Kuulamisülesanded vene õppekeelega gümnaasiumi 10. klassile, Koolibri 2007
- M. Rüütli, E. Viilipus: Eesti keele õpik vene õppekeelega gümnaasiumi 11. klassile, Koolibri 2008
- Aino Siirak, A. Juhkama “Süvenda ja täienda eesti keele oskust”, Koolibri, 2020
- A. Siirak, A. Juhkama “Kõnele ja kirjuta õigesti” Tln. Koolibri, 2007
- M. Sooneste “Eesti keele harjutusvara kesk- ja kõrgtasemele”, Varrak, 2005
- M. Sooneste 2007, „Eesti keele õpik vene õppekeelega gümnaasiumile“, Varrak
- M. Sooneste “Eesti keele töövihik vene õppekeelega gümnaasiumile”, Varrak, 2007
- Maie Sooneste “Eesti keele töövihik edasijõudnuile”, Varrak, 1999
- Mail Pesti “K nagu Kihnu” Eesti keele B2 õpik, Kiri-Mari Kirjastus 2018
- Mare Kitsnik “Eesti keele töövihik B1, B2” 2012
- Mare Kitsnik “Eesti keele õpik B1, B2” 2012
- Mare Kitsnik “Praktiline eesti keel teise keelena B2, C1” Kännimees 2013
- Mare Kitsnik „Sõnajalaõis“. Gümnaasiumi eesti keele kui teise keele töövihik 1.osa, Koolibri 2019
- Mare Kitsnik „Sõnajalaõis“. Gümnaasiumi eesti keele kui teise keele õpik 1.osa, Koolibri 2019
- Mare Kitsnik „Sõnajalaõis“. Gümnaasiumi eesti keele kui teise keele õpik 2. osa, Koolibri 2020
- R. Kallas “Kõik on korras!”
- Raili Pool „Eesti keele sihitise ja rektsiooni harjutusi“, TÜ Kirjastus, 2019
- Raili Pool „Eesti keele verbirektsioone“, TÜ Kirjastus, 2019
- T. Õunapuu “Räägime riigikeelt”

Kursuse nimetus	Eesti keel
Eelduskursus	Põhikooli eesti keele kursuse läbimine
Kursuse läbiviimise aeg	2025/26 õppeaasta
Kursuse maht	9x 35 45-minutilist tundi =9 kursust x 21 75-minutilist tundi
Kursuse eesmärgid	Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust ning väärtustada keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailmakultuuri osana. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjanduspädevus tähendab oskust eri liike tekste mõista, analüüsida ja kriitiliselt hinnata.
Valdkonnapädevused	Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused: 1) väärtustab keelt ja kirjandust kui (rahvus)kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendajat ning mõtlemis- ja tunnetusvahendit, teadvustab keelt identiteedi osana, väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust; 2) toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt suulises ja kirjalikus suhtluses, märkab keeles toimuvaid muutusi;

	3) mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit; 4) mõistab ja kirjutab eri tüüpi ning eri otstarbega tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste; 5) oskab kasutada tekstiloomes tekstiroboti abi, suudab eristada tehisaru ja originaalloome teksti; 5) mõistab keele ja kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuuriväärtust ning tähtsust iseenda arengus; 6) väärtustab lugemist, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab oma keele- ja kultuuriteadmisi.
Üldpädevused	1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse; 2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis;

	3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhetes sõltumatult; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri; 4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi; 5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada emakeeles ja iseseisva keelekasutaja tasemel vähemalt kahes võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi; 6) matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske; teha tõenduspõhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt; 7) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärged, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta,
--	---

	näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid; rakendada finantskirjaoskust; 8) digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	Õpilane: 1) mõistab eesti keele rolli rahvusliku, riikliku ja individuaalse identiteedi kujundamisel; 2) mõistab keele tähendust ühiskonnas, tajub keele ajaloolist kujunemist ja varieerumist, väärtustab keeleoskust, arendab seda lugedes ja kirjutades; 3) loeb, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste, tunneb tekstide mõjutusvahendeid, kasutab sihipäraselt ja eetilisel teabeallikaid; 4) väljendab ennast nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normide kohaselt, kasutab keeleallikaid ja andmekogusid; 5) koostab etapiviisilise kirjutamisprotsessi käigus eri liiki tekste, teab tekstide ülesehituse põhimõtteid ja iseärasusi ning teeb teadlikke keelevelikuid; 6) analüüsib oma kirjutamisoskust, mõistab seejuures metakeelt. 7) oskab kasutada tehisintellekti tööriista ja suhtub tekstikriitiliselt valmis tekstidesse.

Ainevaldkonna kirjeldus	Ainevaldkonna põhialus gümnaasiumis on tekstikeskne keeleõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus, kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Tekstitoimingud hõlmavad tekstide funktsionaalset lugemist, nende üle arutlemist ja kriitilist hindamist, keeleliste ja stiililiste väljendusvahendite eritlemist ja analüüsi, nende praktilist rakendamist tekstiloomes ning trükitud ja digitaalsete keeleressursside kasutamist. Keeleõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm). Keeleõppes (9 kursust) lõimitakse mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega. Keeleteadmisi täiendavad kursused kajastavad ühiskonna ja kultuuri toimimist, inimestevahelist suhtlemist nii kõnes kui ka kirjas, meediavaldkonna funktsioneerimist ja mõju. Keeleõppes valib õpetaja ühiskondlikult olulised autentsed tekstitüübid ja -liigid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Oskust tekste funktsionaalselt lugeda, neid mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse praktilise eesti keele kursustel ortograafia, grammatika ja leksika õpetamisega. Praktilise keele kursused keskenduvad õpilase suhtlus- ja väljenduoskuse arendamisele, eri liiki tekstide loomisele nii suulises kui ka kirjalikus vormis, vajaliku teabe hankimisele ja kasutamisele. Õigekirja- ja õigekeelsusteemasid korratakse kõigi kursuste vältel.
Ainevaldkondlikud üldpõhimõtted koolis	• tegeleme eluliste suhtlussituatsioonidega probleemipõhiselt ja kogemuslikult nii suulises kui ka kirjalikus vormis; • loeme ja käsitleme eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse ning valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel; • kujundame õpilase keeleteadlikkust, keeleressursside ja -allikate teadlikku kasutamise oskust; • arendame ilukirjandustekstide vaba ja loovat analüüsi-, tõlgendamis- ja mõistmisoskust; • arendame loovvõimeid verbaalse tekstiloomes, sealhulgas omaloomingulise kirjutamise kaudu; • tegeleme tekstiloomes ja -esitlusega digivahendite abil ja veebikeskkondades;

	• kasutame keele- ja kirjandusõppe veebiallikaid, näiteks digiõpikuid ja -sõnaraamatuid, eõpikeskkondi jm; • rakendame mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid, aktiivsust ja reflekttsiooni soodustavaid õpitegevusi; • kujundame üldinimlikke, ühiskondlikke ja kultuurilisi väärtusi ning üld- ja valdkonnapädevusi õppesisu ning õpitulemuste kaudu; • käsitleme õppekava läbivaid teemasid ja lõimime keele- ja kirjandusõpetust nii teiste õppeainete kui ka eluliste valdkondadega.
Kursuste õppesisu	
Kursus „Praktiline eesti keel I“	Kursuse eesmärk on kujundada õpilases keelepädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust. Kursusel arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust, mis loob eeldused, et õpilane oskab eri keskkondades konteksti arvestades suhelda. Õppesisu 1. Keeleline väljendusrikkus eri tekstides. 2. Mõtted, tunded ja hinnangud nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses. 3. Suuline ja kirjalik suhtlus lähtuvalt olukorrast ja vestluspartnerist. 4. Stiilivahendite kasutamine erineva mõju saavutamiseks. 5. Suulise ja kirjaliku teksti konspekteerimine ja kokkuvõtte tegemine. 6. Erinevate aime- ja teadustekstide lugemine ja mõistmine. 7. Tekstide keelelised väljendusvahendid. 8. Tekstide eripära, selle kirjeldamine ja hindamine. 9. Teabeotsinguoskuste tõhustamine. 10. Eesmärgipärane ja teadlik stiilivahendite kasutamine. 11. Arutlevad tekstid, nende ülesehituse põhimõtted. 12. Arutluse kirjutamine alusteksti põhjal. 13. Kokkuvõtte koostamine. 14. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine. 15. Keeleallikate teadlik kasutamine.

	16. Süstemaatiline sõnavaraarendus: üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine.
Kursus „Eesti keele ortograafia I“	• Kursusel ”Eesti ortograafia” süstematiseeritakse ja ühtlustatakse kogu teadmine eesti keele õigekirjast, et vältida vigade süvenemist eri kirjalikes töödes, • Kursus annab ülevaate eesti ortograafia põhimõtetest ning süvendatult häälikuortograafiast ning kujundab õpilastes oskuse kasutada korrektset kirjakeelt. Õppesisu 1. Eesti kirjakeele üldreeglid 2. Häälikute märkimise reeglid 3. Muud täheortograafia reeglid 4. Poolitamine 5. Algustähereeglid 6. Kokku-ja lahkukirjutamise reeglid 7. Arvukirjutamise reeglid
Kursus „Keel ja ühiskond“	Kursuse eesmärk • Õpilane on keeleteadlik, tajub keelt oma identiteedi osana, analüüsib ning hindab kriitiliselt keele muutumise tendentse ja nüüdisolukorda, suhtleb eesmärgipäraselt, kasutades konteksti sobivat suulist ja kirjalikku keelt. • Õpilane mõistab emakeele väärtust ja selle kohta maailma keelte seas. Õppesisu 1. Keele olemus ja ülesanded: infovahetus, suhteloome, identiteedi väljendamine, maailmapildi kujundamine. 2. Keel kui märgisüsteem. 3. Keel ja inimene. 4. Keel rahva ja riigi identiteedi osana.

	5. Keele, kultuuri ja ajaloo seosed. 6. Eesti keel ja teised keeled. 7. Eesti keel soome-ugri keelena. 8. Maailma keeled. 9. Keele muutumine, grammatika muutumise olemus (grammatisatsioon). 10. Tähenduse olemus. 11. Tähenduste muutumise üldised, keelesisesed ja ühiskondlikud seaduspärad. 12. Eesti keele struktuur teiste keelte taustal: häälikusüsteem, muutevormistik, sõnamoodustus, lausetüübid ja sõnajärg. 13. Eesti keeleallikad (nt Sõnaveeb, ÕS), nende funktsioon ja kasutusala. Korpuste kasutamise algteadmised. 14. Keeleandmete analüüs ja esitamine. 15. Tänapäeva eesti kirjakeele kujunemine teiste keelte kirjakeele kujunemise ja maailma ajaloo taustal. 16. Keele variandid. Keele varieerumise tegurid (suhtluskanal, vanus, piirkond, kasutussituatsioon jne). 17. Keelenorm. Eesti mitmekultuurilise ja mitmekeelse ühiskonnana. Mitmekeelsus. Keeleline tolerantsus. 18. Eesti keelepoliitika: eesti keele staatus ja tulevik. 19. Eesti keele kasutusvaldkonnad ja arendus: keeletehnoloogia, terminoloogia ja oskuskeel.
Kursus „Praktiline eesti keel II“	Kursuse eesmärk • Kursuse eesmärgiks on kujundada teadlikku meediatarbijat, kes orienteerub erinevates allikates ja oskab suhelda ajakirjandusega. • Kursuse kaudu taotletakse, et õpilane oskab argumenteeritult kaitsta oma seisukohti, jälgida aktiivselt suulist mõttearendust, kirjutada arvamust, järgides õigekirjareegleid. Õppesisu 1. Sõnumi edastamine erinevate keelevahenditega. 2. Keelelise väljenduse paindlikkus, otsesem ja kaudsem väljendamine.

	3. Ratsionaalsete, emotsionaalsete ja eetiliste argumentide kasutamine ja eristamine. 4. Veenmine ja mõjutamine, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine. 5. Meediatekstide kriitiline analüüsimine. 6. Süstemaatiline sõnavaraarendus: üldkasutatavad võõrsõnad, meediateterminoloogia. 7. Erinevad teabeotsingustrateegiad: lehitsemine, kiirotsing, liitotsing, andmebaasid jm 8. Tarbekirjade koostamine: juhend, koosoleku memo. 9. Mitme allika põhjal kokkuvõtte ja referatiivse teksti kirjutamine. 10. Ajakirjandustekstide koostamine: arvamuslugu, retsensioon jm. 11. Veebitekstide koostamine, oma seisukoha eetiline ja asjakohane sõnastamine. 12. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine. 13. Keeleallikate teadlik kasutamine. 14. Erinevate meediatekstide analüüsimine ja mõistmine. 15. Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine. 16. Mõjutamisvõtted.
Kursus „Eesti ortograafia II“	• Kursusel ”Eesti ortograafia” süstematiseeritakse ja ühtlustatakse kogu teadmine eesti keele õigekirjast, et vältida vigade süvenemist eri kirjalikes töödes, • Kursus annab ülevaate eesti morfoloogia põhimõtetest ning kujundab õpilastes oskuse kasutada korrektset kirjakeelt. Õppesisu 1. Käänamise ja pööramise tüübid 2. Käänamise ja pööramise veaohtlikud tüübid 3. Liitsõnade käänamine 4. Mitmeosaliste pöördõnade käänamine 5. Arvsõnade käänamine 6. Asesõnade käänamine 7. Muutumatud sõnad

	8. Sõnamoodustus 9. Võõrsõnad 10. Sõnade tähendusmuutused 11. Nimede kirjutamine
Kursus „Meedia ja mõjutamine“	Kursuse eesmärk • Õpetatakse õpilasele arusaamist infoühiskonnast, arendatakse eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamise oskust. • Arendatakse oskust kujundada ja väljendada oma arvamusi ja hoiakuid. Õppesisu 1. Suhtlus ja suhtlusolukord meedias. 2. Info edastamine ja vastuvõtt (tähenduse erinevad tõlgendused). 3. Privaatse ja avaliku suhtluse eripärad, tunnused, nt sotsiaalmeedia eri vormid. 4. Vahetu (individuealne suhtlus) ja vahendatud kommunikatsiooni (meediakommunikatsioon) funktsioonid, osalejate eesmärgid. 5. Teksti eesmärk. Eri modaalsused, nt audiovisuaalne, visuaalne, audiotekst. Teksti suhtluseesmärk. 6. Kontekst. 7. Tekstiliigid (sh statistika, tabelid tekstides). Nende muutumine tehnoloogia kasutamise ja ühiskonna mõjul. 8. Teksti vahendamine, tekstide kõneviisi (nt kindla tingiva kõneviisi kasutus) ja tegumoe (nt aktiivi vs. passiivi kasutus) analüüsimine; 9. Vajaliku metakeele omandamine teksti analüüsimiseks - sõnaliigid, lauseliikmed, grammatilised kategooriad. 10. Allikas. Allikate kasutamise eesmärgid ja viisid. Allikate otsimine. Allika usaldusväärsus (nt autoripositsioon – autoriga/autorita tekst, autori kvalifikatsioon, erapoolikus jne).

	11. Meediakanali, -platvormi eesmärgi tuvastamine tekstist, autorist lähtuvalt. Tekstiroboti kasutamine.
Kursus „Praktiline eesti keel III“	Kursuse eesmärk • Kursuse eesmärk on õppida veenvalt arutlema, argumenteerima ja tegema mitme alusteksti põhjal järeldusi ja üldistusi. • Ühtlasi on eesmärk korrata üle õigekirjareeglid, et õpilane oskaks kasutada korrektsest kirjakeelt. Õppesisu 1. Suuline esinemine ja suhtlus eri tüüpi olukordades. 2. Argumenteerimine, veenmine, väitlemine, emotsionaalsus, toon. 3. Tarbetekstide kirjutamine ja vormistamine: elulookirjeldus, avaldus, taotlus, motivatsioonikiri, e-kiri jt. 4. Kokkuvõtte ja arutleva teksti koostamine mitme eri tüüpi alusteksti põhjal. 5. Liitotsingud erinevatest allikatest. 6. Õigekirja- ja õigekeelsusküsimuste kordamine. 7. Sõnavaraarendus: sõnamoodustus, uued sõnad nende õigekiri
Kursus „Eesti ortograafia III“	• Kursusel ”Eesti ortograafia III” süstematiseeritakse ja ühtlustatakse kogu teadmine eesti keele õigekirjast, et vältida vigade süvenemist eri kirjalikes töödes, • Kursus annab ülevaate eesti lauseõpetuse põhimõtetest, kirjavahemärkidest ning kujundab õpilastes oskuse kasutada korrektset kirjakeelt. Õppesisu 1. Kirjavahemärkide reeglid: lause kirjavahemärgid ja sõna kirjavahemärgid

	2. Lause: lauseliikmed 3. Lihtlause 4. Liitlause, liitlause tüübid. 5. Täis- ja osasihitis. Sihitise ühildumine
Kursus „Teksti keel ja stiil“	Kursuse eesmärk on • õpetada valima stilistiliselt sobivaid keelevahendeid vastavalt olukorrale ja kasutada sobivat keelt nii suuliselt kui ka kirjalikult. • Kursus valmistab õpilast ette hakkama saamiseks erineva nõudlikkusega keelesituatsioonides ja toetab valmistumist riigieksamiks . Õppesisu 1. Keele erinevad kasutusvaldkonnad: argi -, ilukirjandus -, teadus - ja tarbekeel. 2. Eesti sõnavara, sõnade tähendus ja stiiljooned. 3. Oma sõnavara rikastamise võimalused. 4. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus. 5. Stiil ja stilistika. 6. Asjalikkus ja isikupära. 7. Viisakus ja sõbralik toon. 8. Suhtlus ja võim. 9. Vulgaarsed keelendid. 10. Suhtlusvead. 11. Ametlik stiil, publitsistlik stiil, teadusstiil ja ilukirjandusstiil. Stiilivärving ja -viga. 12. Keele eri kasutusvaldkondade tüüpilised stilivead. 13. Keel suhtlus - ja tunnetusvahendina. 14. Tekst ja kontekst. 15. Suulise ja kirjaliku suhtluse ning teksti erinevused. 16. Veebisuhtluse keevealikud. 17. Tekstide võrdlev ja kriitiline analüüs: eesmärgid, kontekst, ülesehitus, grammatilised erijooned, sõnavara, stiil.

	18. Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee. Teksti ainekogumise ja süstematiseerimine. 19. Teema, selle varasemad käsitlused ja eri tahud. Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesanne (väide, selgitus, tõestus, järeldus, üldistus). Arutlev ja kriitiline kirjutamine. Oma teksti toimetamine. 1. Teadustekst. Uurimiseesmärgi sõnastamine. Materjali kirjeldamine ja usaldusväärsus. Uurimuse struktuur. Allikate refereerimine ja tsiteerimine. Lause- ja lõiguviited; viitekirje. Uurimisandmete võrdlemine, analüüsimine, üldistamine, järeldamine. Vormistamine. Arvustamine. Loomevargus ehk plagiaat.
Lõiming teiste õppeainetega	Valdkonnülene lõiming Ainevaldkonnas toetatakse üldpädevuste arengut, käsitletakse läbivaid teemasid ning kasutatakse valdkonnaülese lõimingu võimalusi vastavalt meie kooli eripärale. Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõigi õppeainetega (eelkõige võõrkeeled, ajalugu ja loodusteadused, rahatarkus) ning toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus.
Õppekäigud/projektid	Kursus “Keel ja ühiskond” õppekäik ERMI väljapanek “Hõimu kaja” Kursus “Meedia ja mõjutamine” – kohtumine ajakirjanikuga Teatrikülastus
Hindamine sh lõpptulemuse kujunemine	Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste ja oskustega. Hoiakute – mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab – hindamisel antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid. Õpitulemusi hinnatakse protsentuaalselt. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel, õppeteema lõppedes kui ka kursuse lõpus. Kokkuvõtva hindamise kõrval rakendatakse õppeprotsessi käigus kujundavat hindamist, mille eesmärk on

	õpimotivatsiooni tõstmine. Õpilane teab kursuse alguses, mida ja kuidas hinnatakse ning ta saab koos hindegaga tagasisidet. Kursust hinnatakse kokkuvõtvalt (õpitulemuste saavutamise mõõtmise), kasutades üldjuhul protsendilist hindamissüsteemi, kus - 90–100%, (õige ortogramm, testivastus) või näitab õpilane, et teab, kasutab iseseisvalt, mõistab õpitut täiel määral - 75–89%, õpilane teab ja kasutab teadmist ning mõistab õpitut - 50–74%, õpilane kasutab õpitut abimaterjali toel, mõistab oma tegevust - 20–49%, õpilane ei ole omandanud materjali põhitõdesid, ei suuda ka abimaterjali toel ainet mõista, ei suuda iseseisvalt tegutseda; - 0–19%. Õpilane ei saa aru õpitu sisust ega suuda asuda ülesannet lahendama, ei asu tööle. Tööd esitatakse ettenähtud ajaks. Hilinenult esitatud töö eest on õpetajal õigus hinnet hindepunkti võrra alandada. Õppeinfosüsteemis Stuudium kasutatakse hindamisel ka märget “T” (tegemata või esitamata töö) ja “MH” (mitte hinnatud ehk kursusehinnet pole võimalik õigeaegselt välja panna, nt sooritamata või esitamata tööde tõttu). T tuleb õpilase poolt järele vastata. Õpetajal on õigus hinnata tegemata tööks selgelt TI poolt tehtud tööd. Eesti keeles hinnatakse: 1) korrektset suulist ja kirjalikku keelekasutust; 2) eri liiki suuliste ja kirjalike tekstide mõistmist ning kriitilist analüüsi; 3) tekstilooimeoskust, eri liiki tekstide loomise ja esitamise oskust; 4) argumenteerimisoskust; 5) teabeallikate kasutamise oskust.
Õppematerjalid	Meedia Martin Ehala. Kirjutamise kunst. Õpik. Tallinn: Künnimees, 2024. Martin Ehala, Külli Habicht, Petar Kehayov, Anastassija Zaborotskaja. Keel ja ühiskond. Õpik gümnaasiumile. Tallinn: Künnimees, 2012.

	Eesti Keele Instituudi teatmik. https://eki.ee/teatmik/. Eesti Keele Instituudi testid. https://keeleabi.eki.ee/?leht=11. Mati Erelt, Tiiu Erelt, Kristiina Ross. Eesti keele käsiraamat. Uuendatud väljaanne. Tallinn: Eesti Keele Instituut, EKSA, 2020. Mati Erelt. Lause õigekeelsus. Juhatused ja harjutused. Tallinn: Emakeele Selts, 2019. Tiiu Erelt. Eesti ortograafia. Tallinn: Eesti Keele Instituut, EKSA, 2016 jj. Aili Kiin, Alli Lunter. ÕTV. Gümnaasiumi eesti õigekeele vihik. Tallinn: Koolibri, 2010 jj. Maire Raadik. Väikesed tarbetekstid. Käsiraamat. Teine, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2014. Maire Raadik. Õigekirjaspikker. Eesti keele põhireeglite kogumik. Atlex, 2016. Maarja Valk. Valmistu eesti keele riigieksamiks. Tallinn: Maurus, 2022 jj. H. Puksand „Johannes I“, õpik ja töövihik. R. Bobõlski, H. puksand “Johannes II” õpik, töövihik. M. Kumpas, A. Mund „Johannes 3“ õpik ja töövihik, Kern, Võik. “Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum”
--	---